

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний вищий навчальний заклад
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman Kyiv

**У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО
ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ**

**Збірник
матеріалів
Всеукраїнської
міжвузівської
наукової
студентської
конференції
14 березня 2008 р.**

УДК 336.02
ББК 65.261-18
Ф 59

Фінансова політика у контексті сталого економічного зростання:
Ф 59 3б. мат. Всеукр. міжвуз. наук. студ. конф. 14 березня 2008 р. — К.:
КНЕУ, 2008. — 104 с.
ISBN 978-966-483-065-9

До збірника увійшли матеріали доповідей студентів, учасників Всеукраїнської міжвузівської наукової студентської конференції «Фінансова політика у контексті сталого економічного зростання». Доповіді присвячені питанням: податково-бюджетної політики, фінансового забезпечення, розвитку фінансового ринку та іншим актуальним фінансовим проблемам.

УДК 336.02
ББК 65.261-18

Редакційна колегія: **Савчук В. С.** — член-кореспондент НАН України, проректор з наукової роботи Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Федосов В. М.** — професор, д-р екон. наук, завідувач кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Хлівний В. К.** — професор, канд. екон. наук, декан фінансово-економічного факультету Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Золотько І. А.** — канд. екон. наук, професор кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Сафонова Л. Д.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Дегтярьова Н. В.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Кондратюк С. Я.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Гладченко Л. П.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Радзівська В. М.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Бабенко А. С.** — канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Кокшарова С. М.** — старший викладач кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Коломісць Г. Б.** — старший викладач кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана; **Пислиця А. В.** — старший викладач кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Адреса редакційної колегії: 03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги 54/1
Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет»

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ заборонено*

ISBN 978-966-483-065-9

© КНЕУ, 2008

Наукове видання

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ МІЖВУЗІВСЬКОЇ
НАУКОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

14 березня 2008 р.

*Художник обкладинки О. Кислицький
Коректор С. Піцаль
Верстка О. Дворнік*

Підп. до друку 15.02.08. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 6,05.
Обл.-вид. арк. 6,88. Наклад 105 пр. Зам. 08-3476.

Державний вищий навчальний заклад
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)
Тел./факс (044) 537-61-41; тел. (044) 537-61-44
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Ми з радістю вітаємо Вас у стінах славетного Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана! Одна з найстаріших кафедр університету — кафедра фінансів — у 2006 році започаткувала традицію проведення щорічної міжвузівської наукової студентської конференції. У цьому році вона відбудеться вже втретє. Ми щиро вдячні, що Ви завітали до нас, щоб обговорити результати своїх наукових досліджень у сфері фінансів, представити нові ідеї, оригінальні підходи, нестандартні висновки, нове бачення проблем і перспектив сучасної фінансової політики держави.

Україна як незалежна держава пройшла дуже незначний історичний період розвитку. Наше сьогодення — це епоха змін, час суспільного вибору, закладання підвалин майбутнього. Обґрунтування та вибір фінансової політики, здатної забезпечити сталий економічний і соціальний розвиток, екологічну безпеку, збереження і примноження надбань нинішніх поколінь для нащадків у майбутньому, є проблемою постійного пошуку з боку науковців і практиків.

Фінанси створюють матеріальну базу для суспільного поступу вперед, реалізації усіх напрямів державної політики, забезпечують успішне вирішення поставлених завдань. Вироблення ефективної фінансової політики ґрунтується на досконалому знанні та розумінні історичного минулого, помилок і успіхів, закономірностей розвитку, національних особливостей тощо. У зв'язку з цим постає широке поле для наукових досліджень, які спираються на минуле і спрямовують свій погляд у майбутнє.

Студентство завжди виступало передовою частиною нації. Воно здатне знаходити і висловлювати новітні ідеї, генерувати інноваційні підходи, нестандартно мислити. Спираючись на фундаментальну освіту, набуті знання, сформовані навички дослідницької наукової роботи, можливо досягти найкращих практичних результатів діяльності, успіхів у забезпеченні гідних умов розвитку кожної людини. Активна участь студентів у науковому житті створює базу для формування та розвитку національних наукових шкіл економічної та фінансової думки, забезпечує спадкоємність знань і наукових традицій між поколіннями, сприяє накопиченню потенціалу, необхідного для побудови економіки, що базується на знаннях.

Теоретичні ідеї, практичні рекомендації, наукові пошуки представників професорсько-викладацького складу кафедри фінансів нашого університету сьогодні створюють значний вплив на зміст фінансової освіти, розвиток фінансової науки, функціонування фінансової системи України. Запрошуючи Вас до участі у Всеукраїнській міжвузівській науковій студентській конференції, ми сподіваємося, що отриманий досвід стане стартовим майданчиком для подальших досліджень, пошуків, роздумів, дозволить збагатити у майбутньому наукові досягнення вітчизняної фінансової науки, підвищить професійну якість фінансистів-практиків, призведе до підвищення рівня життя в Україні. Бажаю Вам досягти найвищих вершин на цьому шляху, реалізувати свої здібності, втілити в життя новітні ідеї!

Ректор
Київського національного
економічного університету
імені Вадима Гетьмана,
Герой України

А. Ф. Павленко

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Майбутнє України як держави з визначеним вектором інтеграції в європейську спільноту потребує вироблення відповідних підходів до вдосконалення податкової системи країни. На сьогодні в Україні відсутні механізми адаптації податкової системи держави до технологій, притаманних високорозвиненим ринковим суспільно-економічним відносинам [2, с. 26].

Одним з найдієвіших важелів регулювання розвитку економіки є система прямого оподаткування.

Існують певні недоліки прямого оподаткування:

- організаційного характеру — пряма форма оподаткування потребує складного механізму їх стягнення і обліку;
- бюджетного характеру — полягає у тому, що прямі податки не можуть забезпечити стабільні надходження до бюджету;
- контрольного характеру — складний механізм стягнення податку потребує розширення податкового апарату і розробки сучасних методів обліку і контролю [3].

Розв'язанню даних проблем та розробці шляхів оптимізації системи прямого оподаткування присвячені праці таких науковців, як О. Василик, В. Федосов, О. Данілов, П. Мельник, А. Соколовська, Л. Шаблиста та інші. Разом з тим у практиці існують значні проблеми щодо забезпечення системності побудови прямого оподаткування як специфічного інституту фіска, який має потужний регулюючий та стимулюючий потенціал. Потребують вирішення і проблеми прогнозування надходжень прямих податків.

В останній час внаслідок удосконалення системи прямого оподаткування в Україні, по-перше, реформовано податок на прибуток підприємств і прибутковий податок з громадян у бік зниження ставок, що сприятиме розширенню бази оподаткування та стимулюванню економічної активності платників, по-друге, внесено суттєві зміни зі спрощення процедур адміністрування, по-третє, зменшено обсяг податкових пільг (як правило, необґрунтованих) [2, с.26].

Для посилення впливу регулюючих і стимулюючих функцій прямого оподаткування на забезпечення сталого розвитку національної економіки необхідно:

- звільнити від оподаткування прибуток юридичних осіб, який інвестується в межах України;

- уточнити і обмежити область використання пільг в оподаткуванні прибутку підприємств при одночасному посиленні контролю за цільовим використанням наданих пільг;

- ввести диференційовані ставки оподаткування прибутку підприємств залежно від рівня рентабельності його виробництва;

- дозволити використання неоподаткованого мінімуму при оплаті податку на прибуток підприємств залежно від кількості працюючих;

- запровадити механізми надання податкових канікул (строком на 2—3 роки) для новостворених малих та середніх підприємств, діяльність яких має інноваційний характер;

- перейти від прибуткового податку фізичних осіб до оподаткування сім'ї;

- забезпечити достовірний облік нерухомості та ввести податок на майно юридичних і фізичних осіб, виходячи із його ринкової вартості;

- забезпечити прозорий механізм справляння прямих податків та їх використання у вітчизняній економіці [1, с. 15].

Підсумовуючи вище викладене, на нашу думку, реформування системи прямого оподаткування в напрямках посилення регулюючих і стимулюючих функцій прямих податків повинно здійснюватись у контексті зменшення податкового навантаження на економіку, удосконалення способів адміністрування податків, оптимізації структури податків, усунення причин зростання податкової заборгованості.

Список використаних джерел

1. *Лащак В. В.* Посилення регулюючої і стимулюючої функції механізму прямого оподаткування суб'єктів ринкової економіки: Дис.... канд. екон. наук: 08.04.01 / Інституті регіональних досліджень НАН України за адресою. — Львів. — 2006. — 22 с. <http://www.lib.ua-ru.net/inode/37101.html>.

2. *Лещак В. В.* Удосконалення системи прямого оподаткування в Україні // *Фінанси України*. — 2004. — № 11. — С. 26—32.

3. <http://lib.mabico.ru/referats/load.php>. Пряме оподаткування та його роль в формуванні доходної частини бюджету.

О. В. Бесараб,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Криворізький економічний інститут КНЕУ
імені Вадима Гетьмана*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВОГО МЕТОДУ СКЛАДАННЯ ТА ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТІВ

Місцеве самоврядування в розвинених європейських країнах і США свідчить про стійку практику стратегічного планування та цільового планування бюджету на основі програм соціально-економічного розвитку як засобу об'єднання зусиль приватного та державного секторів у досягненні визначених цілей розвитку регіону.

Визначення цілей та показників ефективності їх досягнення дозволяє приймати рішення керуючись інтересами громади, підвищення добробуту яких є основним завдання місцевої влади. Виконання цього завдання залежить від ефективного використання бюджетних коштів, що мають спрямовуватися на цілі, що відповідають середньо або довгостроковій стратегії розвитку.

Вперше програмно-цільовий метод у бюджетному процесі було запроваджено в середині минулого сторіччя. Зараз багато країн світу, такі як Сполучені Штати Америки, Канада та країни — члени Європейського Союзу, активно використовують програмно-цільовий метод під час складання і виконання бюджету. Тому реалізація Україною курсу на інтеграцію до Європейського Союзу потребує адаптації як фінансової системи України, так і процедур формування бюджету, зокрема до законодавства ЄС у цій галузі (Маастрихтська (1992 р.) та Амстердамська (1997 р.) Угоди про економічне співробітництво). Існуюче законодавство ЄС вимагає від країн — членів та кандидатів підготовки бюджету у програмно-цільовому форматі. З країн Центральної та Східної Європи найбільших успіхів досягли у цьому напрямку Румунія, Болгарія, країни Балтії; в країнах СНД — Казахстані, Україні і Росії — застосовуються елементи цього методу [5].

В загально прийнятому визначенні програмно-цільовий метод — це система планування та управління ресурсами в середньостроковій перспективі, спрямована на розробку та виконання програм та підпрограм, орієнтованих на кінцевий результат.

В Україні вже більше п'яти років застосовуються окремі елементи програмно-цільового методу. Відповідно до нормативно-правових

актів в Україні, місцеві ради повинні розробляти комплексні документи, що включають в себе стратегії соціально-економічного розвитку, прогнози, програми, та приймати бюджети на основі цих документів, що відображають бачення перспективи розвитку міста і напрямки роботи місцевої влади по сприянню цьому розвитку. Прийнято ряд законодавчих і нормативних документів [1—4], але цього недостатньо для ефективного впровадження програмно-цільового методу і поки він розвивається більше на технічному рівні, не торкаючись основ системи прогнозування та планування. Це є найголовнішою, але не єдиною проблемою впровадження програмно-цільового методу. Окрім вищезазначеного, можна також виділити наступні перешкоди на шляху ефективного впровадження ПМЦ:

- відсутність глибоких наукових та практичних досліджень, особливо стосовно показників виконання програм;

- невизначеність на законодавчому рівні, що програмно-цільовий метод є основним методом складання, виконання та оцінки бюджетів усіх рівнів і встановлення його основних ознак для подальшого застосування та удосконалення на місцевому рівні;

- відсутність чітких методичних рекомендацій щодо розробки стратегічних планів та їх впровадження;

- неефективна система навчання програмно-цільовому методу працівників органів виконавчої влади, місцевого самоврядування та місцевої ради;

- не достатнє розуміння серед усіх учасників бюджетного процесу, що програмно-цільовий метод є лише одним з методів формування бюджету і не передбачає залучення додаткових коштів на їх виконання;

- не визначеність з показниками виконання програм для кожної галузі та список мінімально необхідних показників для оцінки результативності програм в кожній галузі.

Тобто проблеми впровадження програмно-цільового методу складання та виконання бюджетів носять законодавчий, методичний та психологічний характер, подолавши які можна буде досягти ефективного середньострокового бюджетного планування.

Список використаних джерел

1. Концепція реформування місцевих бюджетів: схвалено розпорядженням КМУ від 23.05.07 № 308-р // Офіційний вісник України. — 2007. — № 38.

2. Бюджетний кодекс, прийнятий ВРУ від 21.06.2001 №2542-III // Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2001. — № 37—38. — Ст. 189.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення концепції застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі» від 14.09.2002 № 538-р // www.kmu.gov.ua

4. Наказ Міністерства фінансів України «Про паспорти бюджетних програм» від 29.12.2002 № 1098 // www.minfin.gov.ua

5. КП «Інститут соціально-економічного розвитку міста» Матеріали з програмно-цільового планування (в рамках реалізації проекту «Впровадження механізму прийняття ефективних бюджетних рішень») // www.urban.mk.ua

Г. Г. Захаров,

спеціальність «Фінанси», 4 курс,

Донецький національний університет

АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РЕАЛЬНОГО ТА ФІНАНСОВОГО СЕКТОРІВ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток фінансових ринків за останні два десятиріччя сприяли концентрації уваги наукового співтовариства до питань ролі фінансового сектору в економіці в цілому, механізмам його впливу на економічне зростання, причинам відмінностей у рівнях розвитку фінансового та реального секторів. Щоденні міжнародні потоки капіталу у 2006 р. склали приблизно 2 трлн дол. США, обсяг угод на світовому валютному ринку збільшився з 1 млрд до 1880 млрд дол. США, а обсяг торгівлі товарами і послугами збільшився усього на 50%. У результаті в 2006 р. обсяг валютних операцій у 70 разів перевищував обсяг світового експорту товарів та послуг. Проблема співвідношення реального і фінансового секторів вивчається протягом більш двадцяти років, однак не втратила своєї актуальності в теперішній час, про що свідчать статистичні дані. Особливий інтерес аналіз цієї проблематики має в контексті специфіки розвитку та взаємозв'язку реального та фінансового секторів України.

До найбільш масштабних та відомих робіт у цьому напрямку слід віднести дослідження А. Галетовика, Дж. Олів'єра, Дж. Гурлі, Е. Шоу, М. Бінсвангера, які стверджують, що фінансовий сектор є важливою детермінантою економічного росту. Дж. Тобін, Дж. Стігліц, Х. Гессе, Б. Брааш вважають тенденцію стрімкого росту фінансового сектору у порівнянні з реальним тимчасовим феноменом, яку можна усунути. С. Стрендж, Х. Мінські, В. Чик,

Б. Емундс, К. Цинн, Р. Гутман вважають вищезгадану тенденцію безпосереднім наслідком самої логіки ринкової економіки.

Загальноновизнаними, а також у контексті економіки України, стали кілька емпіричних закономірностей, що свідчать про відрив фінансового сектора від реального. По-перше, це домінування короткострокових форм фінансування, за який ховаються спекулятивний характер фінансових вкладень, що призводить до перевищення показників обороту на ринку капіталу над відповідними показниками для ринку товарів і послуг при збільшенні темпів росту обсягів першого з цих ринків. По-друге, спостерігається відносне зростання масштабів фінансового сектора, а також збільшення волатильності фінансових показників, що відбиває високий рівень ризику цієї сфери.

Крім вищезгаданих закономірностей властивих для економіки України, вважаємо доцільним виділити наступні:

1) випередження темпів росту позичкового відсотка над темпами росту ВВП;

2) випередження темпів росту активів фінансового сектору над реальним сектором;

3) випередження темпів росту рентабельності фінансового сектору над реальним сектором;

4) випередження темпів росту фондового індексу ПФТС над темпами росту ВВП.

Особливу увагу слід приділити тому, що здатність фінансового сектору України бути ефективним посередником між економікою і фінансовими ресурсами і, отже, бути двигуном економічного росту, дуже обмежена. Фінансові інститути не є ще партнерами влади в реалізації заявленої політики підтримки і розвитку малого і середнього бізнесу, а також інвестиційної і технологічної стратегії розвитку. Основні причини, що стримують установлення більш ефективних відносин між фінансовим сектором і реальним сектором економіки України — високі процентні ставки по кредитах, обмежена кредитна технологія і культура, а також взаємне переплетення інтересів банків і індустріальних (промислових) груп, що є одночасно власниками банків і підприємств.

Ю. А. Бабенко,
*спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Стратегія фінансової політики виступає основою усієї економічної політики і являє собою головний орієнтир економічного розвитку країни. Основною метою державної фінансової політики є досягнення достатнього рівня життя громадян. Тому формування стратегії сталого економічного зростання є актуальним питанням сьогодення.

Суттєвий внесок у формування теоретичних засад фінансової політики зробили М. Фрідмен, Дж. Б'юкенен, Г. Манків, О. Рогов, Л. Абалкін. Окремі аспекти цієї теми знайшли відображення у працях українських дослідників, таких як Т.І. Єфименко, П.І. Юхименко, В.П. Кудряшов, В.Д. Лагутін, Т.О. Кричевські та ін.

Мета дослідження — визначення стратегічних напрямків фінансової політики України з урахуванням проблем на сучасному етапі.

Формування стратегії економічного розвитку неможливе без виявлення і подолання найважливіших економічних проблем, до яких належать низький рівень життя, недостатній соціальний, захист неефективне державне регулювання, зношена інфраструктура.

Спираючись на досвід країн, які успішно подолали перехідний період, можна стверджувати, що забезпечення сталого економічного зростання є основою вирішення інших завдань фінансової політики. Для цього необхідно забезпечити єдність цілей та інструментів фінансової політики й цілей розвитку економіки, удосконалення політичної системи, матеріального добробуту громадян.

Провідну роль у формуванні фінансової політики відіграє бюджетна політика. Вона має бути спрямована на забезпечення проведення структурної перебудови господарського комплексу країни, оновлення матеріальної бази, яка є основою підвищення конкурентоспроможності бізнесу, створення адекватної ринковим умовам інфраструктури, формування партнерських відносин між бізнесом і найманими працівниками, що має стати основою забезпечення зростання доходів на-

селення, і передусім підвищення заробітної платні та її стимулюючої ролі.

Входження фінансової системи України до міжнародної фінансової системи вимагає оволодіти новими фінансовими технологіями, сучасними знаннями у галузі державних фінансів, корпоративних фінансів, фінансового менеджменту, забезпечити підготовку відповідних кадрів.

В ринкових умовах політика підвищення ефективності фінансового регулювання в Україні повинна мати не лише зовнішню спрямованість на інші сфери економіки (ринок праці, зовнішня торгівля тощо), а й внутрішню схему взаємозв'язку, упорядкування фінансових інструментів.

Реформування податкової системи має здійснюватись через зменшення податкового тиску на бізнес, очікуючи збільшення зарплатні найманих працівників, що в свою чергу підвищить споживчий попит та надходження в бюджет за рахунок податку з доходів фізичних осіб (збільшення зарплатні) та ПДВ (збільшення споживчого попиту).

Забезпечення економічного зростання потребує масштабних інвестицій в українську економіку, а саме: у вугільну промисловість та видобуток вуглеводневої сировини; розвиток інфраструктури транспорту та телекомунікацій, інформаційно-комунікаційних технологій; реформування житлово-комунального господарства; стимулювання розвитку високих технологій; підтримку молодих, соціально незахищених та багатодітних сімей.

На сучасному етапі розвитку України доцільними стратегічними напрямками фінансової політики є: економічне стимулювання виробництва, забезпечення фінансової стабілізації, стримування інфляційних процесів, обмеження кредитної і грошової емісії, стимулювання бюджетних надходжень, удосконалення механізмів оподаткування, раціональне й ефективне використання фінансових ресурсів, створення системи дієвого фінансового контролю, вирішення міжбюджетних проблем, зміцнення бюджетної системи, підсилення контролю за державним боргом, удосконалення фінансового законодавства. Діяльність уряду в перелічених напрямках повинна забезпечити економічний розвиток країни і його стабілізацію.

Т. Ю. Котенко,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

КОРПОРАТИВНІ ОБЛІГАЦІЇ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Фінансова політика держави є визначальною для формування стратегії корпорації. Актуальним питанням на сьогодні є визначення місця корпоративних облігацій як ефективного інструменту залучення фінансових ресурсів.

Поняття «корпоративні облігації» дедалі частіше зустрічається в публікаціях українських науковців і практиків, проте, слід зауважити, що в чинному законодавстві України такий термін відсутній. Відповідно до Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 існує визначення облігацій підприємств, якими є цінні папери, що засвідчують внесення їх власниками грошових коштів і підтверджують зобов'язання відшкодувати їм номінальну вартість цих облігацій у передбачений строк з виплатою фіксованого процента (якщо інше не передбачено умовами випуску). Застосування в наукових дослідженнях і в практичній діяльності різних назв одного і того самого фінансового інструмента — облігацій, емітованих підприємствами — перешкоджає розумінню його економіко-правової суті.

Зростання економіки та промислового виробництва в Україні, а також позитивні тенденції у розвитку фінансового та фондового ринків дозволяють крупним українським компаніям фінансувати свої інвестиційні програми за допомогою корпоративних облігацій. Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку у 2006 році найбільші обсяги випусків зареєстровано з акціями — 51,79 % та облігаціями підприємств — 26,2 % (800 випусків на суму 22,07 млрд грн) від загального обсягу зареєстрованих випусків цінних паперів. Проте необхідно зазначити, що темпи зростання обсягів випуску корпоративних облігацій значно перевищували цей показник по акціям у 1996—2005 рр., у 2007 порівняно з 2006 приріст склав по обом видам цінних паперів 42 %. Отже, на сьогодні — ринок корпоративних облігацій посідає вагоме місце на ринку цінних паперів загалом і є найбільш розвиненою частиною ринку облігацій в Україні зокрема. У структурі емітентів облігацій підприємств банки склали 22,63 % від загального обсягу випусків облігацій, страхові компанії — 0,39 %,

інші емітенти — 76,98 %. За підсумками серпневих торгів у 2007 році ринок корпоративних облігацій вийшов у лідери фондової біржі «ПФТС» і до кінця місяця зайняв 60% обороту біржі. Сукупний попит на покупку корпоративних облігацій у ПФТС за місяць збільшився на 35,38%, а загальна пропозиція на продаж зросла на 52,14 %.

Незважаючи на очевидне пожвавлення ринку корпоративних облігацій в Україні існують деякі питання, що потребують вивчення та вдосконалення. По-перше, слабкий розвиток вторинного ринку. По-друге, відповідно до Цивільного кодексу існує законодавче обмеження на випуск облігацій підприємств для акціонерних товариств: вони можуть випускати облігації на суму, що не перевищує розмір статутного фонду. З іншої сторони 1.05.2008 набуває чинності стаття 8 ЗУ «Про цінні папери та фондовий ринок», де вказано, що юридична особа має право розміщувати облігації на суму, яка не перевищує трикратного розміру власного капіталу. Виникає правова колізія. По-третє, у діяльності вітчизняних рейтингових агентств не враховується специфіка українського фондового ринку при оцінюванні ризиків.

Пропозиції щодо можливості вирішення наявних проблем на ринку корпоративних облігацій: вдосконалювати механізми ринкової економіки в Україні для пожвавлення вторинного ринку цінних паперів; законодавчо розмежувати поняття корпоративні облігації та облігації підприємств для уникнення правових колізій або встановити чіткі вимоги до емітентів залежно від їх організаційно-правової форми; стабілізація політичної ситуації в країні, покращення макроекономічних показників надасть змогу підвищити суверенний рейтинг України на міжнародному фінансовому ринку та відкриє нові можливості для рейтингування корпоративних облігацій.

*А. М. Вержанський,
спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФАНДРЕЙЗИНГУ В УКРАЇНІ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНОГО ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ

Можливість залучення грантів органами місцевого самоврядування є актуальною у нинішніх умовах, коли громади опини-

лися віч-на-віч з багатьма соціальними проблемами, на які бюджетних коштів не вистачає або просто немає. Процесом, здатним поєднати з одного боку, інтереси установ та організацій, які потребують ресурсів на впровадження різноманітних проектів, спрямованих, в основному, на розв'язання соціальних проблем, з іншого — приватних осіб, організацій, фондів і установ, що мають значні фінансові ресурси і готові надати благодійну допомогу на реалізацію проектів високої суспільної значимості, може стати фандрейзинг. Термін «фандрейзинг» походить від словосполучення to raise funds (fund — кошти, фонди; raise — піднімати, залучати) і перекладається як «залучення коштів». Та проте, така новаторська справа для українських територіальних громад, з однієї сторони, відкриває нові способи вирішення вище означених проблем, з іншої, зустрічає перепони на шляху її реалізації. Питання, щодо перспектив розвитку фандрейзингу в Україні, майже не розглядаються науковцями та практичними робітниками. Саме тому, вважаємо за необхідне, висвітлити головні проблеми та перспективи розвитку фандрейзингу в Україні — як альтернативного джерела фінансування місцевих цільових програм.

До них необхідно віднести:

1. По-перше, неможливість використання фандрейзингу, що спрямований на такі джерела фінансування, як благодійні, членські внески населення. В Україні мова має йти в основному про корпоративне фінансування, адже відносно низький рівень доходів населення, не дозволяє йому займатися благодійною справою.

2. По-друге, відсутність розвиненої мережі фондів розвитку громад та представництв міжнародних благодійних фондів та організацій в Україні (USAID, фонд «Євразія», Міжнародний фонд «Відродження», Карпатський фонд, ИСАР і т.д.) звужує можливість органів місцевого самоврядування на отримання грантів для реалізації місцевих цільових програм.

3. По-третє, наявність складності в збалансуванні інтересів громади, підприємницьких кіл та органів місцевого самоврядування у межах одного фандрейзингового проекту, враховуючи особливості українського менталітету та відсутність належної практики.

В ході роботи було виділено також і позитивні сторони фандрейзингу — як альтернативного джерела фінансування місцевих цільових програм для окремих сторін цього процесу :

1. Для громадян: вирішення соціальних проблем, на які спрямовані програми (покращення надання якісних громадських та адміністративних послуг населенню; підвищення темпів будів-

ництва житла, об'єктів соціальної інфраструктури; розвиток сфери обслуговування тощо).

2. Для бізнесу: отримання прибутку у вигляді соціального капіталу (позитивний імідж у суспільстві, лояльність споживачів, а відповідно — збільшення прибутків).

3. Для влади: може стати дієвим інструментом та партнером у виконанні завдань щодо розвитку регіонів.

Для підвищення ефективності використання фандрейзингу місцевими органами влади в Україні, пропонується вирішити такі питання:

1. Створення фондів розвитку громад.

2. Проведення цілеспрямованої пропагандистської діяльності серед населення, інвестиційних кіл по донесенню значущості, навіть незначних внесків в такі фонди.

3. Організація системи тренінгів по навчанню посадових осіб виконавчих органів влади на місцях.

4. Побудова чіткої системи звітності виконання місцевих цільових програм.

О. В. Чухно,

спеціальність «Фінанси», 4 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ЖИТЛОВЕ КРЕДИТУВАННЯ: ЗАХІДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Важливою частиною турботи держави про майбутнє нації є забезпечення молоді гідними умовами проживання. В Україні цю проблему покликана вирішити державна Програма сприяння молодіжному будівництву на 2002—2012 рр., за умовами якої протягом десяти років передбачається надання іпотечних кредитів на пільгових умовах приблизно 70 тис. молодих громадян. За весь час реалізації програми буде надано кредитів на суму 5,8 млрд грн. Такий варіант державної фінансової політики в галузі житлового кредитування не вирішує в державному масштабі однієї з найгостріших соціальних проблем молоді — проблеми доступного житла. Тому слід розглянути досвід тих держав, яким вдалось знайти шлях для розв'язання цієї проблеми.

Фінансова політика США в галузі іпотечного кредитування будівництва житла є однією з найрезультативніших в світі, незважаючи на кризу непершокласних іпотек, що загострилася у 2007 році. Ключовим елементом у забезпеченні державної підтримки іпотечного ринку виступають операції секьюритизації, які спрямовані на відновлення кредитних ресурсів позикодавця та розподіл ризиків. В США діють дві схеми, які держава реалізує з метою здешевлення іпотечних кредитів. Перша схема передбачає, що секьюритизовані цінні папери емітує сам банк або підпорядкована йому SPV-компанія під забезпечення кредитного портфеля цього банку. Участь держави проявляється в тому, що Урядова національна іпотечна асоціація надає гарантії уряду США по цим цінним паперам, таким чином знижуючи рівень ризиків. Це дозволяє емітувати облігації з нижчою доходністю, що здешевлює кредитні ресурси. При реалізації другої схеми цінні папери емітуються посередником під забезпечення придбаних у банків кредитних портфелів. Посередником виступає Федеральна житлова іпотечна корпорація або Федеральна національна іпотечна організація, які не надають урядових гарантій по емітованим паперам.

Американський досвід цілком можливо адаптувати на українському ґрунті. Але враховуючи сучасний стан українського іпотечного ринку та обмежені фінансові можливості нашої держави, ці схеми варто видозмінити. Доцільним є створення спеціальної державної іпотечної установи, яка би поєднувала функції іпотечного банку і SPV-компанії. Діяльність такої установи має включати: по-перше, видачу пільгових кредитів молоді під відсоткову ставку, нижчу за ринкову (наприклад, 5 % річних); по-друге, секьюритизацію кредитного пулу шляхом емісії облігацій з купоном у 8—9 % річних. Високий рівень вимог до позичальників та невеликий обсяг пільгового кредитування по відношенню до ВВП дозволить уникнути розгортання в Україні іпотечної кризи, аналогічної до американської. Застосування секьюритизації дозволить відновити кредитні ресурси державної іпотечної установи для наступної видачі кредитів. Така схема вимагає додаткових витрат з боку держави у розмірі різниці між відсотковою ставкою за кредитами і доходністю облігацій та витрат на процедуру секьюритизації. Але вона дозволить вже в перші ж роки збільшити обсяги виданих кредитів втричі, а в довгостроковій перспективі обсяги забезпечення молоді пільговими кредитами будуть зростати в геометричній прогресії.

В Німеччині діє абсолютно інший метод забезпечення населення доступним житлом, який полягає в наступному. Група осіб,

об'єднаних спільними інтересами у сфері житлового будівництва, створює кредитну спілку шляхом внесення заощаджень у загальний фонд. Та особа, чії внески досягли певного обумовленого рівня, може використати ці кошти для придбання житла, одночасно взявши позику у розмірі, рівному його вкладу, під відсоток значно нижчий, ніж ринковий. Крім того, держава надає такому вкладнику премію, розмір якої становить 10 % від заощаджень учасника спілки у Західній Німеччині та 15 % — у Східній. Німецький варіант можна застосувати в Україні без внесення суттєвих змін, але для цього буде необхідно внести зміни у законодавство про кредитні спілки, визначивши чіткі вимоги до статуту і процедур кредитування такими спеціалізованими об'єднаннями, податкові пільги як для самої організації, так і для її учасниками.

Без реформування фінансової політики держави в галузі соціально спрямованого іпотечного кредитування вирішення соціальних проблем молоді неможливе. Кошти, які виділяються на молодіжне житлове кредитування, надзвичайно обмежені, тому необхідно застосовувати сучасні механізми відновлення довгострокових фінансових ресурсів для їх раціонального використання. Обидва описаних вище варіанта здешевлення іпотеки доступні за даного рівня розвитку українського фінансового ринку, але потребують підтримки і грамотної реалізації відповідними державними структурами.

Д. Я. Биков,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ

Пенсійні фінансові ресурси — це колосальні інвестиційні ресурси, які можуть ефективно працювати на фінансовому ринку, сприяючи розвитку економіки. Виходячи з цього ринкова економіка пропонує 3 рівні пенсійного забезпечення — солідарну, яка ринком по суті то і не регулюється, але є певною запорукою надійного соціального захисту державою; накопичувальну, яка передбачає накопичення фінансових ресурсів робітником при регулюванні ринковими механізмами попиту та пропозиції на ці фінансові ресурси; рівень недержавного пенсійного забезпе-

чення, що передбачає функціонування ринкових організацій — недержавних пенсійних фондів, внески до яких сплачуються за принципом добровільності. Потрібно чітко задекларувати — нам необхідно впроваджувати саме 2 останніх рівні пенсійного забезпечення — накопичувальне та недержавного пенсійного забезпечення. Цілі фінансового аспекту реформування пенсійного забезпечення можна чітко поділити на два великі блоки — макрорівень та мікрорівень. Цілі макрорівня: 1) формування фінансових ресурсів довгострокового характеру; 2) зниження рівня централізації ВВП через позабюджетні фонди — фонди соціального страхування; 3) стимулювання до збільшення частки заощаджень по відношенню до рівня споживання; 4) зміна структури фінансової системи країни, де державні фінанси стають на другий план — на перший виходять фінанси суб'єктів господарювання та суттєво посилюється роль фінансового ринку і галузі страхування, яка також забезпечуватиме накопичувальну функцію пенсійного забезпечення. На мікрорівні можуть досягатися такі цілі: 1) зменшення податкового тягаря на кожне конкретне підприємство через зменшення централізації фінансових ресурсів до соціальних фондів; 2) детінізація реальних заробітних плат робітників; 3) зміна характеру відрахувань роботодавцями — з примусового на добровільний; 4) зміна соціальної поведінки працівника — формування відповідальності за власне майбутнє; 5) забезпечення ефективних механізмів взаємовигідної співпраці між працівником та ринковими структурами. Найголовнішою ціллю при реформуванні пенсійної системи України повинна стати ціль зміни структури фінансової системи країни. Часовий лаг у реалізації програми реформування пенсійної системи відіграє надзвичайно важливу роль, адже затягування реалізації програми означає збільшення фінансування Пенсійного фонду — позабюджетного фонду за рахунок бюджетних коштів. Щодо техніки реформування пенсійної системи, то до неї можна віднести: 1) перехід від солідарної до накопичувальної та системи недержавного пенсійного забезпечення, що буде досить тривалим (близько 15—20 років), варто визначити межу віку, при якій працівник зможе накопичувати кошти на власне пенсійне забезпечення, це буде 40 років. Тобто, люди, які старші за 40 років будуть сплачувати до Пенсійного фонду — державного позабюджетного фонду, а всі, хто молодший — до страхових компаній (LIFE) і недержавних пенсійних фондів; 2) законодавче закріплення змін до пенсійного забезпечення, яке передбачатиме чітко визначені критерії для страхових компаній та пенсійних фондів, визначена

система недопущення банкрутству таких компаній, запровадження жорсткого державного та громадського контролю за їх діяльністю. За 15—20 років реформування пенсійної системи країни, солідарна система буде трансформуватися у обов'язкову накопичувальну систему пенсійного забезпечення, де поряд із фондом, стабільність роботи якого буде гарантувати держава, вагомими інституціями будуть недержавні пенсійні фонди та компанії зі страхування життя. За такої схеми фінансування пенсійної системи буде забезпечуватися надходженнями з таких джерел: щомісячні відрахування роботодавців, не менше 5 % і не більше 10—12% від суми щомісячної заробітної плати робітника, а також — внески самих працівників із власної заробітної плати, або доходу — не менше 4 %; верхня межа може бути будь-яка за бажанням працівника. Ставки відрахувань у межах запропонованих будуть корегуватися трьома сторонами — страховою компанією, недержавним пенсійним фондом, роботодавцем та робітником. Для добровільного страхування пенсій щомісячні відрахування роботодавця становитимуть — 0 %, а робітника — за домовленістю зі страховиком. Таким чином, у контексті фінансової політики сталого економічного зростання, пріоритети реформування пенсійної системи повинні бути розставлені чітко, що буде сприяти зростанню добробуту пенсіонерів та працюючих.

Г. Г. Ворона,

*«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», 4 курс,
ПВНЗ «Європейський університет», Донецька філія*

РОЛЬ ПЕРВИННИХ ПУБЛІЧНИХ ПРОПОЗИЦІЙ АКЦІЙ (ІРО) НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ФОНДОВОМУ РИНКУ

Проблеми первинних публічних розміщень акцій компаній (Initial Public Offering — IPO) на українському фондовому ринку обговорюються на різних рівнях продовж вже майже десяти років. Інтерес до цієї теми то стихає, то знов посилюється, як це відбувається останнім часом. Але ситуація поки міняється мало, IPO все ще вельми рідкісні на українському фондовому ринку. IPO на українському ринку важливі не тільки як новий інвести-

ційний інструмент для компаній. Крупні публічні розміщення, здатні забезпечити ліквідність вторинних торгів, критично важливі для розвитку українського фондового ринку в цілому.

Пропозиція акцій на публічному ринку дозволяє максимально розширити коло інвесторів, крім того, до переваг IPO як засобу залучення капіталу слід віднести: залучення довгострокових інвестицій; збереження контрольного пакету акцій у власника; відсутність відтоку капіталу на виплату відсотків; акціонери можуть прийняти рішення про капіталізацію отриманого; обертання акцій на вторинному ринку стимулює попит на них і, відповідно, зростання вартості цінних паперів та капіталізації компанії; вдале первинне розміщення сприяє розширенню можливостей залучення фінансових ресурсів та зменшенню фінансових витрат при здійсненні наступних випусків акцій.

Серед українських компаній росте кількість бажаючих увійти на IPO. Зараз IPO є одним з найбільш ефективних і порівняно дешевих методів отримання ресурсів для розвитку бізнесу. Сьогодні лише чотири українські компанії («Ukrproduct Group», «Cardinal Resources», «XXI век», «ЛуАЗ») провели IPO на Лондонській біржі (рис. 1). До України від IPO вже надійшло майже 187 млн доларів, а на сьогодні ще близько двох десятків компаній заявили про намір провести IPO. Наразі проведення IPO не є поширеною практикою на вітчизняному фондовому ринку, однак великі потенційні вигоди від запровадження цього механізму інвестування для учасників ринку цінних паперів та для економіки країни в цілому зумовлюють інтерес до проблематики IPO як з боку компаній, так і державних інституцій.

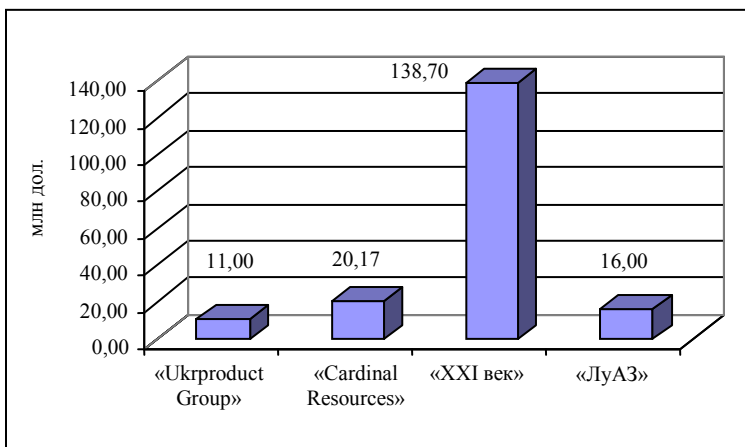

Рис. 1. Компанії, які провели IPO

Первинне публічне розміщення акцій українських компаній є дієвим механізмом не лише розкриття інформації про емітентів, а й підвищення капіталізації як самих компаній, так і економіки країни. Тому нагальними завданнями держави на даному етапі мають стати: вдосконалення законодавчої бази розвитку українського фондового ринку, сприяння вдосконаленню його інфраструктури, поліпшення інвестиційного клімату, поширення культури корпоративного управління та інформації про можливості і переваги IPO як засобу залучення капіталу в економіку.

В. А. Говорова,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
 ЧВУЗ «Европейський університет», Донецький філіал*

ПЛАТЕЖНЫЙ БАЛАНС УКРАИНЫ

Валютно-финансовые отношения базируются на международном разделении труда, который порождает международную торговлю (экспорт и импорт товаров, услуг), а также миграцию капитала и рабочей силы. Эти связи между странами отражаются в статистике и фиксируются в определенных балансах, одним из

которых и является платежный баланс. Исходя из этого рассмотрение платежного баланса Украины является актуальным, так как Украина все более и более развивает свои торговые отношения с другими странами.

Платежный баланс — балансовый счет международных операций — это стоимостное выражение всего комплекса мирохозяйственных связей страны в форме соотношения поступлений и платежей [1]. Балансовый счет международных операций представляет собой количественное и качественное стоимостное выражение масштабов, структуры и характера внешнеэкономических операций страны, ее участия в мировом хозяйстве. В соответствии с методикой МВФ, классификация статей платежного баланса основывается на выделении двух основных разделов: «Текущий счет», который показывает международное движение реальных (материальных ценностей), в первую очередь товаров и услуг; «Счет капитала и финансов», который отражает источники финансирования международного движения реальных ценностей.

На сегодняшний день платежный баланс Украины имеет отрицательное сальдо текущего счета. Национальный банк обнародовал предварительную оценку состояния платежного баланса Украины за первое полугодие. Из нее следует, что торговый баланс продолжает ухудшаться: в январе-июне отрицательное сальдо торговли товарами выросло в 1,4 раза по сравнению с первым полугодием 2006-го и составило 3,1 млрд долларов. Если прибавить к этой цифре объемы контрабанды и серого импорта (в некоторых отраслях нелегально ввозится более 90 % продукции), дыра в платежном балансе получится еще большей. Перспективы отнюдь не радужные: в конце июля Министерство экономики ухудшило прогноз дефицита торговли товарами с 2,7—2,8 млрд до 5,7—9,2 млрд долларов (усредненный прогноз составляет 7,47 млрд долларов). Многие исследовательские центры также ожидают, что торговый дефицит в 2008 году составит не менее 7 млрд долларов [2].

Аналитики «Укрсоцбанка» считают, что Украина может в 2008 году восстановить позитивный баланс, если рост цен на газ не превысит 10 % [3]. Целесообразно изменить экономическую модель, основанную на сырьевом экспорте, чувствительную к конъюнктурным колебаниям. Наши бизнесмены не слишком стремятся к технологическим новшествам: в стране не стало больше предприятий, внедряющих инновации. Это лишь усиливает сырьевую направленность отечественной экономики.

Состояние валютно-кредитных отношений Украины с другими странами обуславливает необходимость их упорядочения наряду с приближением цен на товары к мировым, что также будет способствовать выравниванию платежного баланса. Также чтобы рост торгового дефицита в нашей стране не обернулся экономическим кризисом, необходимо облегчить ввоз инвестиционных товаров и способствовать увеличению предложения за счет мощностей внутреннего рынка.

Литература

1. *Боринець С. Я.* Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. — К.: Т-во «Знання», 1999 — 305 с.
2. Офіційний сайт НБУ // www.bank.gov.ua.
3. Украинский деловой журнал «Эксперт» № 36 от 17 сентября 2007, раздел «Экономика и финансы».

В. В. Анциферова,
*специальность «Международная экономика», 4 курс,
Донецкий национальный университет экономики
и торговли имени М. Туган-Барановского*

АСПЕКТЫ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ ТНК В УКРАИНЕ

С точки зрения государства, ТНК в международной практике, создавая филиалы, уводят от налогообложения часть прибыли, которая в результате не может быть использована, т.к. не попадает в бюджет страны базирования. Вследствие чего, представители государства настаивают на введении налога на отток национального капитала за рубеж или каких-либо других ограничений на международную деятельность ТНК. Существует множество форм деятельности ТНК в мировом пространстве и каждая из них имеет свой механизм уклонения или сокращения уплаты налогов в бюджет страны пребывания, из которых в Украине используются:

1. Минимизация налоговой прибыли (МНП) за счет определения производства в юрисдикцию, где уровень налогообложения ниже, чем в стране местонахождения головной материнской компании.
2. Минимизация экологических налогов и экономия на штрафных санкциях в случае возможных аварий.

3. Получение сбытовыми базовыми компаниями от внутрифирменных компаний-производителей готовой продукции для их продажи через собственную торговую сеть ТНК потребителям, проживающим в различных странах, либо для распределения полуфабрикатов и комплектующих изделий среди других дочерних компаний-производителей.

4. Минимизация подоходных налогов с помощью трансфертного ценообразования.

5. Механизм внутрифирменного кредитования.

6. Закупочная базовая компания осуществляет оптовые закупки продукции, необходимой ТНК, на месте, у непосредственного производителя (при участии налоговой гавани).

7. Минимизация косвенных налогов посредством занижения внутрифирменной цены, служащей основой таможенной стоимости — объектом обложения.

8. Применение механизм «шоппинга» налоговых соглашений значительно сокращая налоговые платежи.

9. Оплата услуг сервисной базовой компании, находящейся в безналоговой юрисдикции.

Такие варианты МНП вызывают кардинальный отток национального капитала (который сравним с полученными ПИИ от ТНК) и сравнительно незначительный рост государственного бюджета. Уже сделаны первые шаги, направленные на транснационализацию украинского бизнеса: осуществлен переход на международные стандарты финансовой отчетности, приобретаются доли в иностранных компаниях, что ведет к созданию вертикально интегрированных структур, обладающих международной конкурентоспособностью. Для благоприятной перспективы развития украинских ТНК и защиты национальной экономики от зарубежных ТНК целесообразно:

— установление налога на отток национального капитала за рубеж;

— льготное налогообложение для увеличения прибыли собственных ТНК;

— определение списка отраслей национальной экономики, в которых украинские ТНК могут преуспеть, и ограничение в такие отрасли доступа капитала зарубежных ТНК;

— уделение большого внимания операциям зарубежных ТНК со стороны контролирующих налоговых органов Украины;

— привлечения иностранных партнеров (из СНГ) на основе специализации и кооперирования, что сформирует общие струк-

туры и поможет вступать в стратегические альянсы путем создания межгосударственных корпораций.

І. П. Сінгаєвський,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ У КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В умовах формування та функціонування ринкової економіки значно посилюється роль та значення такого компонента державних фінансів, як державний борг. Значний державний борг деформує економіку, гальмує розвиток реальних економічних процесів і в кінцевому рахунку не дозволяє ефективно розвиватися країні. Великий тягар у такому випадку лягає на державний бюджет. Важливим елементом ефективної боргової політики як елемента фінансової політики держави є розробка стратегії управління державним боргом. При цьому цілі такої стратегії мають знаходитись у руслі цілей загальної макроекономічної політики. І без її формування стратегія управління державним боргом втрачає зміст. Основними цілями для макроекономічної політики в Україні є економічне зростання і макрофінансова стабільність.

Саме в контексті цих основних цілей має і формуватися стратегія управління державним боргом. Вона має давати відповіді на такі ключові запитання як:

- співвідношення між розміром внутрішнього і зовнішнього державного боргу;
- розмір державного боргу;
- боргове навантаження на кожний окремий бюджетний період;
- вибір інструментів залучення фінансових ресурсів;
- вибір валюти, у якій має здійснюватися зовнішні державні запозичення.

Для досягнення поставлених цілей необхідно дотримуватись незначного приросту державного боргу, зокрема зовнішнього, який би забезпечив притік у фінансову систему України додаткових фінансових ресурсів і при цьому не загрожував би фінансо-

вій, ціновій та валютній стабільності. Управління державним боргом є прямо пов'язаним з проблемою дефіцитності бюджету і має виконувати ще й стабілізаційну та антициклічну функції. Важливим питанням під час проведення боргової політики є координація дій різних органів державного управління стосовно проведення ефективної макроекономічної політики.

Е. А. Бондарюк,
*специальность «Финансы», 5 курс,
Севастопольский национальный
технический университет*

ОЦЕНКА ВОЗМОЖНОСТИ МОНЕТАРНОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ СБАЛАНСИРОВАННОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА

В данный момент Украина находится на завершающей стадии восстановления экономики, и для перехода в фазу интенсивного роста необходимы денежные ресурсы, соответствующие программам развития по срокам, ценам и объемам. Наряду с внутренними и внешними источниками финансирования кредитная эмиссия является мощным инструментом стимулирования экономического роста, однако опыт свидетельствует что ее использование часто приводит к нарушению сбалансированности в экономике, что вызывает соответствующую инфляцию. Поэтому актуальной является разработка модели движения финансовых потоков, которая позволила бы оценить влияние монетарного регулирования на ключевые макроэкономические параметры, а также определение приоритетных национальных программ кредитования.

Разработкой макроэкономических моделей движения капитала занимались Дж. Доллан, Г. Гэмбл, украинские ученые Ю. Воробьев, Б. Б. Дунаев, В. М. Федоров, А. П. Вожжов, Е. Л. Гринько.

Движение денежных средств по потокам рыночной экономической системы при монетарном стимулировании экономического роста и проявлении действия мультипликатора определяется направленностью кредитования и структурой стоимости производимой продукции, то есть проявляется действие мультипликатора.

Для решения задачи необходимо определить изменение спроса и предложения на рынках экономической системы (рынке средств производства и предметов потребления) вследствие до-

полнительного финансирования за счет кредитной эмиссии посредством кредитования субъектов экономики. Рассмотрена модель мультипликации инвестируемых средств и графические модели интерпретации изменения спроса и предложения на рынках экономической системы. Данный подход позволяет поставить задачу оптимизации стимулирования сбалансированного экономического роста в соответствии с финансированием приоритетных национальных программ. С помощью пакета MS Excel по каждому направлению кредитования на основе модельных данных были произведены расчеты макропоказателей (изменение спроса и предложения на рынке конечной продукции и рынке средств производства).

Результаты показали, что при кредитовании всех трех проектов в одинаковых пропорциях наблюдаются дисбалансы спроса и предложения на рынке конечной продукции и рынке средств производства как в отдельности по проектам, так и в целом. Однако при изменении пропорций кредитования каждого из проектов возможны многочисленные варианты сбалансированного роста производства, при котором в целом на рынке средств производства и рынке конечной продукции предложению будет сопоставлен соответствующий платежеспособный спрос.

Таким образом, кредитная эмиссия как альтернатива внешним и внутренним заимствованиям может использоваться для стимулирования сбалансированного экономического роста, однако является рискованным вариантом в силу сложности моделирования процессов «перетекания» финансовых потоков. Перспективой будет являться совершенствование моделей движения финансовых потоков с учетом влияния временного фактора, фактора налогообложения, инфляции, а также определение приоритетных отраслей кредитования.

Список использованных источников

1. *Вожжов А. П.* Процессы трансформации банковских ресурсов: Монография. — Севастополь: СевНТУ. — 2006. — 340 с. [Электронный ресурс] — Режим доступа: http://sevntu.com.ua/studies/fk/files/monogr_Vojjov.rar

ПРОБЛЕМИ ПОГАШЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ

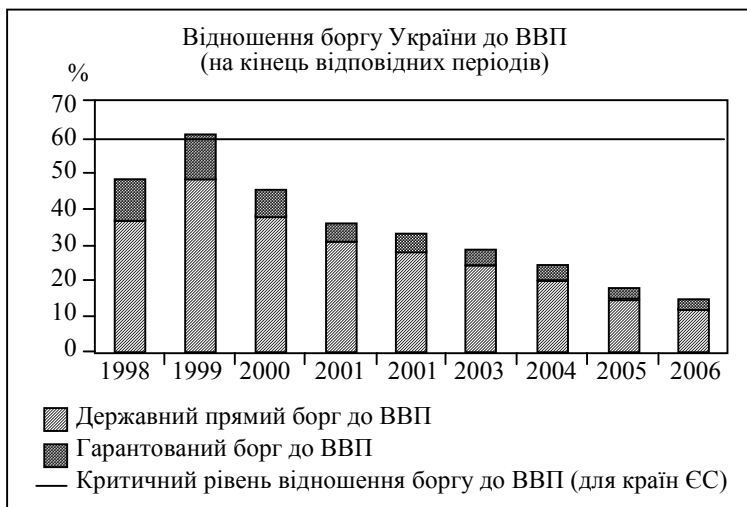
У доповіді розглядається державний борг України, основні причини його формування та заходи, за допомогою яких держава може зменшити величину заборгованості.

Постановка проблеми: Загрозливі для економічної та фінансової безпеки країни обсяги державного боргу спонукають науковців та практиків визначити оптимальну структуру державного боргу та ефективний механізм управління ним. Актуальність даного питання для України набуває гостроти у зв'язку зі зростаючими обсягами міжнародних кредитів та обсягами випуску облігацій зовнішньої позики.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми: Теоретичні засади державного боргу та механізму функціонування боргової політики досліджуються відомими зарубіжними економістами: Дж. Б'юкененом, Р. Барро, М. Фрідменом, а також і відомими вітчизняними науковцями: В. Андрущенком, Ц. Огнем, В. Федосовим та ін.

Мета: Дослідження історичного аспекту формування позик держави та визначення основних шляхів зменшення величини державного боргу України.

Виклад основного матеріалу: Державний борг — це загальний розмір накопиченої заборгованості уряду власникам державних цінних паперів, який дорівнює сумі минулих бюджетних дефіцитів за виключенням бюджетних надлишків. Основними причинами виникнення і збільшення державного боргу України є: хронічний дефіцит державного бюджету; розширення економічної функції держави та мілітаризація; збільшення державних видатків без відповідного зростання державних доходів; циклічні спади й автоматичні стабілізатори економіки; вплив політичних бізнес-циклів — надмірне збільшення державних видатків напередодні виборів з метою здобуття популярності серед виборців; зміна податкових ставок без відповідного коригування державних видатків.

Слід зауважити, що нагромадження боргів може мати небезпечні наслідки не лише для агентів кредитних угод, але й для фінансової системи в цілому.

Висновки: Вивчення міжнародного досвіду врегулювання боргових проблем і аналіз ситуації з державною заборгованістю в Україні засвідчують, що єдино можливими шляхами виходу України з боргової кризи є: припинення обслуговування державних облігацій, які перебувають у власності НБУ; застосування помірної грошової емісії для часткового погашення боргових зобов'язань (на рівні 1,7 %); скорочення імпорту споживчих товарів шляхом удосконалення тарифного регулювання; посилення валютного регулювання та застосування інших механізмів припинення втечі капіталів закордон; укладання з кредиторами угод про реструктуризацію заборгованості на умовах зниження боргового навантаження, а також конверсії боргових зобов'язань у корпоративні цінні папери і товарні поставки.

Саме низький рівень фінансових можливостей країни у забезпеченні потреби у здійсненні державних видатків є передумовою нових запозичень і взяття зобов'язань перед кредитором.

В. В. Односумова,
*спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Миколаївський державний гуманітарний
університет імені Петра Могили*

УДОСКОНАЛЕННЯ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Метою урядів усіх країн є залучення інвестицій для розвитку власної економіки. На інвестиційний клімат впливають економічні та політичні чинники. Серед економічних важливою є податкова політика. Податки мають бути помірними, система їх стягнення прозорою, спрощеною та ефективною.

Один з найбільш прогресивних та ефективних податків в Європі — податок на додану вартість (ПДВ) було впроваджено в 1957 році у Франції і на цей час запроваджено в понад 100 країнах.

ПДВ існує і в Україні, але механізм його стягнення дозволяє реалізувати безліч схем щодо ухилення від його сплати, шахрайства під час нарахування, повернення з бюджету при тіньових схемах зовнішньоекономічної діяльності. Тому ПДВ вважають корумпованим податком, який не наповнює бюджет, а лише виснажує його. Іноді пропонують навіть скасувати в Україні цей податок.

З огляду на євроінтеграцію України, вітчизняне законодавство має бути адаптованим до правових норм Європи, зокрема Європейського союзу.

Так, згідно статей 9.2(е) і 21.1(а) Шостої Директиви Європейської комісії (Директиви про ПДВ) в ЄС діє «Зворотній механізм нарахування зобов'язань щодо ПДВ», який також називають «переміщенням податку».

Особливість європейського механізму полягає в тому, що зобов'язання зі сплати ПДВ переміщуються від продавця товарів і послуг до їх користувача. Це дозволяє зняти проблему відшкодування ПДВ, боротися зі схемою «зникнення продавця», разом з яким «губиться» і ПДВ, що він мав заплатити тощо.

Порівнюючи українську та європейську системи сплати ПДВ, виділяємо головні переваги європейського механізму: 1) зникає потреба у відшкодуванні ПДВ взагалі; 2) концентрується процес збирання ПДВ; 3) усувається можливість ухилення від податку при протиправному зникненні фірми-продавця.

За українською системою, якщо фірма-продавець зникає, то з нею зникає і ПДВ, який вона має сплатити. За європейським механізмом сума ПДВ на рахунки продавця взагалі не потрапляти-ме, а залишатиметься у покупця. Тому зникнення продавця ніяк не вплине на збирання ПДВ.

Згідно зворотного механізму фірма, яка залишила всі свої зобов'язання з ПДВ іншим, має ретельно задокументувати весь процес передачі цих зобов'язань. Компанія, що перераховує ПДВ, має показати свої традиційні зобов'язання і ті, що їй, що їй передано за зворотним механізмом (гроші на нові зобов'язання вона утримала в себе при купівлях, не сплачуючи вихідний ПДВ).

Однак європейський приклад не є єдиним шляхом для зниження рівня шахрайства. Можливий наступний механізм: ПДВ і нараховується, і стягується в повному обсязі тільки при поставках від осіб, зареєстрованих як платники ПДВ, особам, які не є зареєстрованими платниками ПДВ. Зареєстровані платники ПДВ — це підприємства, а незареєстровані платники ПДВ — це населення та дрібні фірми. При всіх операціях поміж зареєстрованими платниками ПДВ він не нараховується, не сплачується і не обліковується.

Головні переваги такого механізму: спрощення звітності; забезпечення безперервних щоденних надходжень ПДВ замість чинних щомісячних надходжень (досягається завдяки тому, що податкове зобов'язання тепер однозначно визначається відносно кожної операції, а не за результатами за період; є додатковим фактором проти зловживань, оскільки звужується період часу між операцією і сплатою за неї до бюджету, що є вразливим для тіньових схем); можливість позбавитись подрібнення грошових і паперових потоків щодо ПДВ; обмеження звітності тими операціями, де ПДВ дійсно стягується.

Тож, скасовувати ПДВ в Україні не треба, варто удосконалити механізм його нараховування та стягнення, а також посилити контроль.

*А. І. Птицин,
фінансовий факультет, 4 курс,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля*

ВИЗНАЧЕННЯ АСПЕКТІВ ПОКРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА КРАЇНИ

Малий бізнес відіграє значну роль у розвитку соціально-економічної сфери, а саме: допомагає у розв'язанні проблем зайнятості, зростання рівня життя населення, створює конкуренцію великим підприємствам за рахунок низької собівартості продукції. Малі підприємства забезпечують гнучкість та стійкість економічної системи держави, наближують її до потреб конкретних споживачів, а водночас — виконують важливу соціальну роль, надаючи робочі місця та забезпечуючи джерело доходу для значних верств населення. Але невирішення низки проблем не дають можливості розвиватися малому підприємництву — знаходиться у гіршому стані, тому ця проблема стає актуальною на сучасному етапі.

Актуальність даної теми підкреслюється більшою кількістю опублікованих досліджень та наукових праць таких вчених, як Т. В. Кондратюк, Г. В. Козаченко, А. Є. Воронкова, В. Ю. Медяник, В. В. Назаров, А. Старостіна, Ю. В. Попов та інших. Проте недостатньо дослідженими залишаються питання регіональних аспектів розвитку малого підприємництва, збільшення конкурентоспроможності підприємств та механізмів активізації цього сектору економіки.

Необхідно визначити аспекти покращення конкурентоспроможності малого підприємництва країни, завдяки підвищенню державної підтримки, удосконаленню оподаткування малого підприємництва та зменшення ризику цієї діяльності.

Основними загрозами, які обумовлюють нестійкість розвитку малого підприємництва в Україні, є обмеженість фінансових ресурсів; низька конкурентоспроможність продукції у виробництві; висока вразливість щодо несприятливих економічних (інфляція, циклічні коливання, податковий тиск тощо) та позаекономічних (тиск з боку органів влади, криміналітету) чинників; невпевненість підприємців у стабільності умов ведення бізнесу; надмірний податковий тиск і обтяжлива система звітності.

Підвищення конкурентоспроможності малого підприємництва залежить від постійної державної підтримки в сучасних економічних умовах. Держава зобов'язана забезпечити стабільні нормативно-правові умови для створення й функціонування малого підприємництва, утвердження ефективної системи його захисту та страхування, упорядкування механізмів оподаткування, обліку і звітності, інвестування й кредитного обслуговування, формування ринку інформаційних, консультативних, науково-технологічних та навчальних послуг для малих підприємств.

Суб'єкти малого підприємництва мають бути надійно захищені державою від «тіньового» і бюрократичного тиску.

Головними цілями наддержавного регулювання та підтримки малого підприємництва є: зміцнення єдиного внутрішнього ринку; активізація створення і використання інновацій; спрощення процедур для створення нових підприємницьких структур.

Крім того, необхідним є створення в Україні такого податкового середовища, яке б сприяло їхньому розвитку, а саме стимулювати підприємницьку діяльність та інвестиційну активність, стабільність, зручність та доступність оподаткування. Для стимулювання інноваційної активності підприємницької діяльності слід застосовувати відповідні податкові пільги. Світовий досвід свідчить, що пільгове оподаткування малих підприємств виправдане і з економічної, і з соціальної точки зору. Поширеною у світі практикою є повне звільнення від оподаткування на досить тривалий час новостворених малих підприємств.

Функціонування малого підприємництва України потребує здійснення державної підтримки, яка передбачає цілий комплекс спеціальних заходів, орієнтованих на підвищення конкурентоспроможності і активного функціонування малого підприємництва та перехід до нового рівня розвитку країни.

Література

1. Зволинська О. В., Новиченко А. П. Чи така підтримка потрібна малому бізнесу // Фінансовий контроль. — 2005. — № 4 (27). — С. 22.
2. Кондратюк Т. В. Державна політика підтримки малого бізнесу: Монографія. — К.: Видавничий центр «Академія», 2003.
3. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні: Зб. Наук. статей / За ред. Я. А. Жаліло. — К.: Альтпрес, 2002. — 118 с.
4. Незалежне аналітичне агентство «Главред» — <http://ua.glavred.info/archive/2007/10/12/112537-0.html>

Д. І. Птицин,
фінансовий факультет, 4 курс,
Східноукраїнський національний університет
імені Володимира Даля

ПРОБЛЕМА ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ У СУЧАСНОМУ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Іноземний капітал у формі прямих, портфельних інвестицій і кредитів є джерелом фінансування, що дозволяє задовольнити тимчасові потреби вітчизняного виробника у відсутніх фінансових ресурсах. Тому перед державою постає проблема по створенню сучасної системи регулювання, що підвищила б інвестиційну привабливість економіки. Одним з елементів такої системи є оподатковування. Але тому, що законодавча база в сфері оподатковування не розроблена належним чином, то дана проблема є актуальною і підлягає пошуку нових рішень.

Необхідно відзначити, що на сьогоднішній день мається значний внесок вітчизняних вчених у питаннях закордонного інвестування, зокрема, слід зазначити роботи Орлова П. А., Пересади А. А. Однак, недостатньо розробленими залишаються окремі питання щодо впливу податкової системи держави на інвестиційний клімат.

Як показують останні дані, обсяг прямих іноземних інвестицій в економіку України на 1 жовтня 2007 року склав 26856,6 млн доларів США, що перевищує обсяг інвестицій за станом на початок року на 24,2 % і в розрахунку на одну людину складає 576,2 доларів США, у порівнянні з більш ніж 7000 доларів США в Угорщині, 3300 доларів США у Польщі і 2700 доларів США у Болгарії [2].

Значний приріст іноземного капіталу спостерігався на промислових підприємствах — 7467,1 млн доларів США, що складає 27,8 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну, у тому числі, у підприємства переробної промисловості було інвестовано 6316,6 млн доларів США, а видобувної — 1017,0 млн доларів США [3].

Таке велике розходження в розрахунках на одну душу населення в інших країнах Європи пов'язано, у першу чергу, з більш гнучким застосуванням системи оподатковування. Отже, уся проблема інвестування є в причинах внутрішнього характеру розвитку країни, а саме в:

- неудосконаленій законодавчій базі оподатковування;
- нестабільності політичної ситуації в країні;
- нестабільності рівня цін і валютного курсу.

Необхідна розробка рекомендацій і пропозицій з приводу внесення змін у систему оподатковування для стабільного й ефективного розвитку іноземного інвестування.

Світова практика залучення іноземних вкладень свідчить про те, що податкові важелі можуть служити не тільки важливим, але і вирішальним фактором для інвесторів. Головною метою встановлення спеціальних режимів на окремих територіях, яким дається статус спеціальних економічних зон (СЕЗ — територій пріоритет-

ного розвитку), є залучення приватних інвестицій у пріоритетні галузі виробництва. У рамках спеціальних режимів інвестиційної діяльності передбачені істотні податкові пільги по податку з прибутку, миту, ПДВ, плати за землю, платежам у державні цільові фонди, що даються на стабільній довгостроковій основі по конкретних пріоритетних проектах, перелік яких визначає Кабінет Міністрів України.

Зниження загальної ставки оподатковування частково можна досягти за рахунок уведення диференційованої ставки ПДВ у залежності від групи товару і з урахуванням пріоритетних сфер залучення інвестицій. Значно поліпшило б ситуацію і зниження ставок інших непрямих податків у загальній ставці оподатковування.

Таким чином, для вирішення проблеми стабільності податкового законодавства необхідно впроваджувати ліберальні зміни щодо діяльності нерезидентів, використовувати можливість вільних інвестиційних ніш. Все це здатне забезпечити технічне відновлення національного виробництва, з якого впливає економічний ріст і прискорення процесів трансформації на макрорівні.

Література

1. Орлов П. А. Визначення ефективності реальних інвестицій // Фінанси України. — 2006. — № 1.
2. Олена Король. Обсяг інвестицій в Україну склав \$26 мільярдів; <http://www.utro.ua/articles/2007/11/20/67204.shtml>
3. Інвестиційна привабливість України зросте після вступу у ВТО і НАТО; <http://www.diamatik.org/a-news/news.php?id=998&groupid=11>

Д. М. Шпіньова,
*спеціальність «Облік і аудит», 4 курс,
Національний університет водного господарства
та природокористування, м. Рівне*

РОЗВИТОК ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ ПРІОРИТЕТІВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

На сучасному етапі в більшості країн наука і освіта вважаються найважливішими пріоритетами національної стратегії виживання й розвитку.

Проблеми сучасної освіти України досліджені в роботах таких науковців, як: І. О. Вакарчук, С. Довгий, М. З. Згуровський, Ю. М. Ко-

лесник, А. М. Поручник, Н. Л. Правлюк, І. Ф. Прокопенко, Л. Ф. Радзівська та ін. Проте питання розвитку освіти та її фінансування залишаються актуальними і сьогодні.

За статистичними даними в Україні підготовку фахівців з вищою освітою здійснюють 920 вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації та форм власності, у тому числі: 184 університети, 58 академій, 125 інститутів.

Зазначимо, що за кількістю вищих навчальних закладів Україна випереджає такі розвинуті країни, як Великобританія, де таких закладів 96, Франція — 79, Італія — 65, Іспанія — 47, Фінляндія — 49, Німеччина — 318 [1].

Сьогодні контингент студентів в Україні досяг 2,8 млн осіб [2], а чисельність студентів, що припадає на 10 тис. населення, становить 578 чоловік. Для порівняння: в Австралії на 10 тис. населення припадає 440 студентів, Ізраїлі — 466, Естонії — 37, Польщі — 494, Болгарії — 468. [3] Щодо кількості студентів у розрахунку на один університет, то слід зауважити, що ця цифра в Україні в кілька разів нижча ніж у розвинутих країнах. Так, в університетах Іспанії в середньому навчається 22 тисячі осіб, в Італії — 23 тисячі, у Греції — 14 тисяч, у Словенії — 8 тисяч, в Україні ж за нашими розрахунками — 10,7 тис. осіб або в два рази менше [2]. Серед вищих навчальних закладів України переважають навчальні заклади державної форми власності, частка їх становить 67 % (для закладів III—IV рівня акредитації), 88 % (для закладів I—II рівня акредитації) від загальної кількості. А тому стан та подальший розвиток цих закладів безпосередньо залежить від суми коштів, виділених з бюджету на їх фінансування. Порівнюючи витрати на освіту в Україні з витратами наших сусідів та розвинених країн, можна зробити висновок, що по відношенню до обсягу ВВП ми маємо одне з найбільших фінансувань системи освіти. Так, у Швеції на освіту витрачається близько 8 % ВВП, у Франції — 6 %, у США — 5,6 %, у Німеччині — 5 %, у Росії та Великобританії 4 % [4]. В Україні сума коштів, яка виділяється на освіту в 2007 році, становила 7 % від обсягу ВВП і в 2008 році залишилась на попередньому рівні. Витрати на освіту в 2008 році, згідно нового бюджету, складатимуть близько 56 млрд грн, що в 3,7 рази більше ніж у 2004 році [5].

Якщо говорити про обсяг капіталовкладень на навчання одного студента, то ситуація тут діаметрально протилежна. Так, якщо в США, Японії, деяких європейських та інших країнах, де вже створена належна наукова інфраструктура, на підготовку фахівця витрачається щорічно від 100 до 200 тис. дол., то в Україні ця

сума становила в 2007 році 6,8 тис. грн, тобто в 15 разів менше, в 2008 році (план) — 9,7 тис. грн або в 10 разів менше [1].

Для покращення фінансування освіти і науки в Україні на нашу думку потрібно: провести аналіз з метою збалансування потреби у фахівцях відповідної кваліфікації з обсягом їх підготовки; для підготовки спеціалістів, в яких є гостра потреба у господарстві країни створити фонд підготовки фахівців за рахунок коштів підприємств — майбутніх роботодавців; розробити на державному рівні програму навчання студентів за кордоном.

1. Новини. Статистичні дані <http://student.ck.ua/news.php#56>.
2. Матеріали до доповіді міністра освіти і науки Станіслава Ніколаєнка на підсумковій колегії МОН України <http://lib.nau.edu.ua/press/statti/archiv/2007/mindop.htm>.
3. Микола Дробноход. Сьогодення і проблеми, вищої школи України; <http://anvsu.org.ua/index.files/Articles/Drobnokhod2.htm>.
4. Огонь Ц. Г. Бюджет освіти: підсумки та напрямки вдосконалення // Фінанси України. 2007. — № 4. — С. 20.
5. Науково-дослідний фінансовий інститут. Станіслав Ніколаєнко. Якість української освіти відповідає всім критеріям ЮНЕСКО; http://www.ndfi.minfin.gov.ua/index.php?page_id=0&page_no=2

В. П. Голей,

курсант 5 курсу,

Національна академія Служби безпеки України

РОЛЬ КРЕДИТУ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Кредитні відносини і ринок кредитних ресурсів є органічною складовою ринкової економіки. Ринок забезпечує умови для цілеспрямованого руху кредитів у ті сфери національної економіки, де вони можуть бути використані найефективніше. В командній економіці колишнього СРСР через банки здійснювався розподіл виділених державою кредитів на основі централізованого плану. В ринковій економіці кредитні відносини реалізуються шляхом діяльності незалежних конкуруючих між собою комерційних кредитних установ, саме існування яких (прибутковість і ліквідність) прямо залежить від кредитоспроможності їхніх клієнтів.

Важливим стимулом для банків є конкурентна боротьба за залучення кредитних коштів на ринку кредитних ресурсів. Комерційні банки є самостійними і незалежними в проведенні кредитної

політики. Слід зазначити, що на відміну від грошового обороту (безготівкового і готівкового) в сфері кредитування відсутні детальні, централізовано розроблені Національним банком України (НБУ) інструкції. Купуючи ресурси на вільному ринку кредитних ресурсів і продаючи їх підприємствам (фірмам), комерційні банки здійснюють прямий вплив на розвиток національної економіки. За рахунок кредитів на підприємствах забезпечується організація як поточного господарського обороту, так і розширене відтворення основного капіталу (основних фондів), створення додаткових виробничих потужностей і цілих промислових об'єктів.

Ефективність проведення кредитної політики визначається правильним вибором параметрів кредитних відносин, серед яких найважливішими є: величина позичкового відсотка; умови доступності позики для вітчизняних Господарських суб'єктів; рівень кредитного ризику; термін надання позики тощо. Параметри кредитування мають будуватися таким чином, щоб стимулювати кінцеві результати господарської діяльності товаровиробників.

В Україні в сучасних умовах актуальною є проблема реформування системи кредитування суб'єктів господарської діяльності. Йдеться, насамперед, про орієнтацію банківського сектора на першочергове кредитування пріоритетних у народногосподарському плані виробництв. Для виходу української економіки з кризи кредитні відносини мають бути підпорядковані поживленню інвестиційної та інноваційної діяльності, фінансовому забезпеченню структурних перетворень та економічному зростанню.

Поки що вітчизняна кредитно-банківська система не виконує ролі прискорювача розвитку національної економіки. Недостатніми є власні кошти банків, а отже, й обсяги кредитування народного господарства. Негативний вплив на кредитну сферу здійснюють платіжна криза, дефіцит бюджету, різке зниження кредитоспроможності підприємств (фірм). По суті, відсутня практика надання кредитів під виробничі програми довгострокового характеру. Банки майже не залучають ресурсів на довгостроковій основі. Для поліпшення стану справ у сфері кредитування необхідне досягнення в Україні фінансової і макроекономічної стабільності, проведення раціональної промислової і податкової політики, що дозволило б банкам здійснювати виробничі інвестиції, а позичальникам — відновити свою кредитоспроможність.

Саме тому кредиту відводиться важлива роль у подальшому реформуванні економіки України та відродженні національного виробництва і кінцевим підсумком якого має стати розвиток і підвищення ефективності національної економіки.

ВПЛИВ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Іноземні інвестори, оцінюючи інвестиційний клімат України, вказують на наявність перш за все ризиків втрат від політичної та законодавчої нестабільності, бюрократизму, які суттєво охолоджують їх бажання вкладати кошти в економіку нашої країни. Так, на думку доктора економічних наук, Голови Європейської Бізнес Асоціації Едільберто Сегури, основні проблеми стосуються не тільки численних невідповідностей та неузгодженостей в існуючих законодавчих актах України, але й непередбачуваність змін, що можуть вноситися в законодавство за одну ніч; слабого практичного втілення прийнятих законів і неефективного забезпечення їх дотримання, що в свою чергу викликане слабкістю та корумпованістю судової влади [5]. Тому, одним з найважливіших чинників покращення інвестиційного клімату в Україні та збільшення відповідно обсягів залучення іноземних інвестицій є забезпечення стабільної податкової політики.

Метою даної роботи є дослідження ефективності використання податкових інструментів, за допомогою яких здійснюється стимулювання процесу залучення іноземних інвестицій в економіку України, висвітлення їх позитивних та негативних сторін.

Стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України почало здійснюватися ще з 1992 р., з прийняттям ЗУ «Про іноземні інвестиції», яким було передбачено податкові пільги підприємствам з іноземним капіталом, тобто спільним підприємствам (СП) [7].

У червні 1993 р. набрав чинності Декрет Кабінету Міністрів України «Про режим іноземного інвестування», який на п'ятирічний термін звільняв від оподаткування прибутки підприємств з кваліфікованими іноземними інвестиціями (фірми, в яких від 10 до 100 % статутного фонду належали нерезиденту). Але ЗУ «Про оподаткування прибутку підприємств», що почав діяти з 1 січня 1995 р., скасував податкові канікули для підприємств з іноземними інвестиціями, заснованих після введення цього закону [1].

Особливим податковим важелем, спрямованим на збільшення обсягів іноземних інвестицій, є створення Спеціальних економічних зон (СЕЗ) та Територій пріоритетного розвитку (ТПР).

Станом на 1 січня 2005 року в Україні працювало 11 СЕЗ та в 9 регіонах введено спеціальний режим інвестиційної діяльності на ТПР. На зазначених територіях було затверджено 768 інвестиційних проєктів, у тому числі на ТПР — 556, у СЕЗ — 212. Загальна кошторисна вартість усіх затверджених проєктів становила 6,67 млрд дол. США, іноземних інвестицій — 1,53 млрд дол. США (22,5 %) [2].

Пільги для СЕЗ та ТПР (майже 10 % території країни) було ліквідовано поправками до ЗУ «Про державний бюджет на 2005 рік» [2] від 25 березня 2005 року. Зазначеним законом були скасовані всі митні, валютні, фінансові, податкові та інші пільгові умови ведення підприємницької діяльності на території СЕЗ, тобто ті пільги, що власне і робили СЕЗ привабливими для інвестора.

У сучасній фіскальній практиці розвинутих країн застосовуються три основні види пільг спрямовані на стимулювання інвестиційної діяльності підприємств: інвестиційна податкова знижка (ІПЗ), інвестиційний податковий кредит (ІПК) та прискорена амортизація [3].

З метою створення сприятливих умов інвестиційної діяльності та зростання обсягів залучення недержавних інвестицій в економіку України, до проєкту Податкового кодексу включені розділи та статті з питання застосування спеціальних режимів оподаткування у спеціальних (вільних) економічних зонах та на територіях пріоритетного розвитку [6].

Проєктом Податкового кодексу передбачено, що інвестиційно-інноваційні пріоритети при формуванні податку на прибутки підприємств забезпечуватиметься посиленням стимулюючої ролі податкової амортизації.

В цілому проєкт Податкового кодексу передбачає збільшення обсягів інвестиційно-інноваційних пільг у 5 разів (з 0,218 млрд грн згідно з чинним законодавством до 1,5 млрд грн) [4].

Із проведеного аналізу проблеми податкового стимулювання залучення інвестицій в економіку України, ми можемо окреслити певні підсумки та внести деякі пропозиції українському уряду для реалізації їх у податковій практиці, зокрема: в умовах, коли традиційними для всього світу механізмами залучення капітальних вкладень є фінансовий ринок, зокрема фондовий, які в Україні ефективно не працюють, постає об'єктивна необхідність і є доцільним активізувати використання в податковій практиці інвестиційної податкової знижки та інвестиційного податкового кредиту, які стимулюють інвестора здійснювати вкладення; необхідно переорієнтуватися з суто фіскальної спрямованості податку на прибуток підприємств на регулятивну, шляхом викорис-

тання в механізмі сплати цього податку інвестиційних стимулів; для стимулювання інвесторів необхідно забезпечувати посилення стимулюючої ролі податкової амортизації; необхідно провести кардинальні зміни державної політики у сфері СЕЗ і ТПР, адже інвестору передусім потрібні рівні умови та стабільність.

Список використаних джерел

1. ЗУ «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28.12.94 р. №334/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 4.
2. ЗУ «Про внесення змін до ЗУ «Про державний бюджет України на 2005 рік» та деяких інших законодавчих актів України» від 25.03.2005 №2505-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 17—19.
3. Зятковський В. І. Інвестиційні податкові пільги: доцільність запровадження в Україні // Наук. праці НДФІ. — 2004. — Випуск 1-2. — С. 41—50.
4. Єфименко Т. І. Податкові важелі стимулювання економічного зростання // Наукові праці НДФІ. — 2006. — Випуск 2. — С. 33—37.
5. Перешкоди для іноземних інвесторів України. Погляди нерезидентів // Страхова справа. — 2006. — № 3. — С. 48—53.
6. СЕЗ і ТПР (Проект Податкового кодексу України) — www.dpa.ua.
7. Коломієць Л. Залучення прямих іноземних інвестицій — вплив податкових стимулів // Вісник ТАНГ. — Тернопіль. — № 3. — 2005.

Б. В. Рябошапка,

*спеціальність «Фінанси та кредит», 4 курс,
Херсонський національний технічний університет*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ ЯК СКЛАДОВА ПОБУДОВИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Інноваційний розвиток — необхідна складова економіки України. Це зумовлено багатьма факторами: зношеність основних фондів виробництва, висока собівартість, як наслідок, — низька конкурентоспроможність товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, сировинне спрямування експорту та ін.

Херсонська область, на наш погляд, стратегічна в плані розвитку всієї країни. В цій області закладені багаті природні ресурси, що дає підґрунтя до створення потужного економічного комплексу.

Херсонська область здатна розвивати свою діяльність принаймні в трьох напрямках:

а) валеологічні інноваційні центри, зосереджені в курортних регіонах області та навколо гейзерів і грязьових джерел;

б) кліматичні і географічні умови дозволяють широко розвивати фермерські господарства;

в) зважаючи на значний історичний внесок Херсонської області можливо створити потужний туристичний комплекс, складовою частиною якого може стати «зелений туризм», що все більше набуває популярності в Україні. Мальовничі заводи, ліси, степові зони та заповідники будуть потужною базою для цього.

Валеологічні інноваційні структури слід розглядати як окремі господарські комплекси, організовані з огляду на природно-ресурсні, екологічні, соціально-економічні та історико-культурні умови регіону, і займаються діяльністю з охорони здоров'я на основі розроблення, реалізації та впровадження у цей процес наукоємних технологій рекреації, реабілітації та лікування. Вони можуть входити в регіональні, загальнодержавну та міжнародні мережі ВІС. Такі оздоровчі комплекси доцільно організовувати у рекреаційних зонах України.

Аналізуючи фінансовий потенціал області згідно з статистичними даними області були зроблені наступні висновки:

1) збільшується сума загального фінансування. За 1995—2006 рік цей приріст склав 343,3 % (або 1,79 % щорічного приросту);

2) збільшується питома вага коштів отриманих з держбюджету України (з 37 % у 1995 році до 58,36 % у 2006 році);

3) зменшується обсяг коштів, отриманий від іноземних інвесторів. Така тенденція засвідчує незацікавленість у Херсонському регіоні, що можна пояснити рядом чинників: нерозвиненість інфраструктури, значна корумпованість, тінізація економіки, нестабільність (політична, економічна) тощо. В цьому показнику вбачаємо перспективи для розвитку. Впевнені, при існуванні чітко обґрунтованого плану розвитку інновацій та надійними вітчизняними партнерами таке джерело фінансування інноваційного розвитку можливо буде використати в повному обсязі;

4) збільшується питома вага власних коштів (на 23,49 % за 1995—2006 роки). Така тенденція є позитивною, зменшується тінізація економіки, підприємці зацікавлені в подальшому розвитку цього виду діяльності, що можна пояснити її економічною доцільністю і, як наслідок, отриманням прибутку.

Отже, можна зробити висновок: поруч із негативними факторами розвитку існує об'єктивний фінансовий потенціал інноваційного розвитку регіону. Звісно для досягнення мети (перетворення Херсонської області в потужний рекреаційний комплекс із застосуванням інновацій) необхідним є подальше планомірне збільшення фінансування інноваційних проектів на тендерній ос-

нові. Основний тягар створення інфраструктури розвитку області необхідно перекласти на бюджет, а саме фінансування безпосередньо комплексів — шляхом залучення іноземного та вітчизняного капіталу (підприємництво).

О. А. Бескорса,
спеціальність «Фінанси», 4 курс
Сумський національний аграрний університет

ПОДАТКОВА РЕФОРМА — ШЛЯХ ДО ЗАЛУЧЕННЯ НОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

Євроінтеграційний курс, проголошений керівництвом країни, вимагає від Уряду держави негайного перегляду економічної політики. Особливо глибоких змін потребує податкова система. Існуюча в Україні модель оподаткування орієнтована головним чином на виконання фіскальної функції. Високий податковий тиск і постійне адміністративне втручання податкових органів у діяльність суб'єктів підприємництва зумовили високий ступінь тінізації економіки. Таким чином, податкова система в державі не є дієвим інструментом регулювання економіки через практичну відсутність стимулюючої функції.

Недосконала модель оподаткування є однією з основних причин низької інвестиційної привабливості України на міжнародному фінансовому ринку.

Тому, на наш погляд, реформування податкового законодавства необхідно почати з запровадження пільг для підприємств, що забезпечують залучення інвестицій, особливо для впровадження інноваційних технологій.

Але стратегічним засобом поліпшення інвестиційного клімату в Україні має стати зменшення податкового тиску на всіх суб'єктів підприємницької діяльності, що сприятиме збільшенню кількості інвестиційно привабливих підприємств.

За теорією відомого американського економіста Артура Лаффера, зменшення рівня оподаткування до науково обґрунтованих меж повинно викликати збільшення надходжень до бюджету за рахунок зростання бази оподаткування. Графічна модель цієї теорії отримала назву кривої Лаффера (рис. 1).

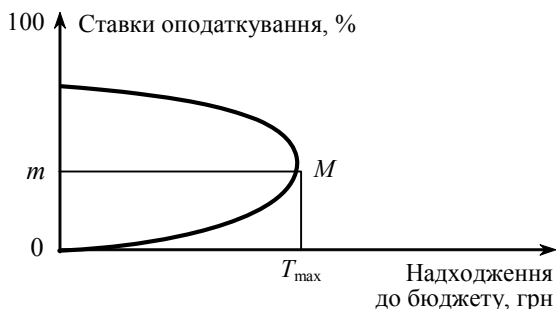

Рис. 1. Крива Лаффера (загальний вигляд)

Нижчі податкові ставки зумовлюють високі стимули до заощаджень, інвестицій і ділової активності, внаслідок чого збільшується ВВП як база оподаткування. Причому за цих умов податкова база збільшується швидше, ніж зменшується рівень податкових ставок. Завдяки чому забезпечується зростання надходжень до бюджету.

Але залишається кілька принципових питань: як визначити точку на кривій Лаффера, де знаходиться економіка в даний момент; як визначити оптимальний рівень податкових ставок, що забезпечить максимальну величину податкових надходжень? Досвід «рейганоміки» не дав однозначної відповіді на ці питання. Тому застосування кривої Лаффера на практиці пов'язане з певними політичними ризиками, на які слід зважуватись лише за умови, якщо існує впевненість у тому, що чинні податкові ставки дійсно є надмірними і стримують ділову активність.

Згідно з дослідженням Ю. В. Чередніченка, українська економіка знаходилася на кривій Лаффера в зоні високих податкових ставок, коли дія податків виявляється у вигляді фактора, що придушує економічний розвиток.

Збільшення податкових надходжень до бюджету можливе і за рахунок зменшення податків на малий та середній бізнес, що розширює коло платників податків. У цьому плані показовим є досвід повоєнної Німеччини (уряд Л. Ерхарда), де внаслідок зниження податків стимулювався розвиток малих і середніх підприємств. Це сприяло виходу країни з економічної кризи і одночасно розширенню доходної частини бюджету.

Оздоровлення економіки країни, збільшення надходжень до бюджету й покращення умов для всіх суб'єктів господарювання

потрібно розглядати як інструмент для покращення інвестиційного клімату в Україні.

В. В. Чурюмов,
*спеціальність «Облік і аудит», 5 курс,
Запорізький національний університет*

ПОДАТОК НА ПРИБУТОК ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Податок на прибуток є головним важелем з арсеналу податкових інструментів, що здатний стимулювати підприємства до їх модернізації через розширення інвестиційної активності. Разом з тим, податок на прибуток (у більш широкому трактуванні — на капітальні ресурси) може призводити до появи викривлень в оподаткуванні доходів різних секторів економіки, що в масштабах усієї економіки виявляється у втраті виробничої ефективності. Це стало однією з причин суттєвого зниження ставок податку та скорочення більшості пільг за ним у світі.

З огляду на визначені стимулюючі пріоритети, система пільг, що діє в Україні, потребує раціоналізації на засадах суттєвого обмеження їх надання окремим галузям. Залишитись мають тільки пільги, що мають за мету стимулювання пріоритетних галузей (при обмеженні їх кількості) та дійсно відповідають умовам інноваційно-інвестиційного розвитку і стимулюють інвестиційну активність підприємств.

Поряд із запровадженням інвестиційних податкових пільг стимулюючим завданням відповідає і такий елемент, як зниження чи диференціація ставки податку. Адже зниження ставки, вивільняючи частину прибутку з-під оподаткування, створює умови для його спрямування в інвестиції. Зниження ставки податку як регулюючий захід є в певній мірі нейтральним щодо вибору напрямків використання прибутку. У розвинутих країнах механізми ринкового саморегулювання спонукають підприємства до ефективного використання прибутку (в переважній більшості на капіталізацію). Але в Україні необхідні додаткові імпульси, що підсилили б регулююче спрямування цього елементу. Тому більшої уваги потребує такий захід, як диверсифікація ставок податку на прибуток, що може здійснюватись залежно від порядку його використання, розміру чи джерела походження.

З огляду на потребу запровадження інвестиційних податкових пільг, другому елементу податку на прибутку необхідно надати

більш універсальної дії. Наявна пропорційна ставка не надає рівних умов малим, середнім та великим підприємствам. Останні мають як монопольні переваги та економію на масштабах виробництва, так і значно більші фінансові можливості. Впровадження прогресивного оподаткування певною мірою сприятиме згладжуванню такої нерівності, розвитку малого бізнесу та активізувати-ме його інвестиційну активність.

Для проведення потужної інвестиційної політики та розширення на цій базі сукупної пропозиції необхідні корективи і в амортизаційну політику підприємств через податкові важелі.

За умов недостатнього припливу іноземних інвестицій важливого значення набуває залучення внутрішніх джерел нагромадження, насамперед виведення з-під оподаткування амортизаційних ресурсів. Результатом таких дій може бути виконання кількох завдань, пов'язаних із запровадженням інноваційно-інвестиційної моделі розвитку через підсилення платоспроможного попиту на капітальні товари, що впливає на стабільність фондovиробляючих видів діяльності й оновлення відповідної власної матеріальної бази; підтримання стимулів до максимізації норми нагромадження та ефективного використання нагромадженого капіталу. Для реалізації вищезазначеного амортизаційні привілеї з податку на прибуток мають надаватися з урахуванням їх цільового використання в інвестиційному процесі, що унеможливить «проїдання» податкових надходжень і відповідні втрати бюджету.

Таким чином, домінування визначених елементів в оподаткуванні прибутку забезпечить його активно-стимулююче спрямування.

Т. В. Блискавка,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Буковинська державна фінансова академія*

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОПОРЦІЙ БЮДЖЕТНОГО І ПРИВАТНОГО ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Однією з передумов побудови справедливої, позбавленої корупції держави, є гарантія отримання громадянами якісної освіти, яка відкриватиме перед ними можливість подальшого професійного росту, вдосконалення та служіння.

Оскільки фінансування з державного бюджету має бути достатнім для забезпечення якості професійної підготовки кадрів,

яка визначається освітніми стандартами, то норматив повинен відображати реальну потребу у засобах, а не використовуватися як спосіб розподілу бюджетних засобів і коректуватися в сторону зменшення у зв'язку з їх недостатчею.

Сучасне використання державними структурами коштів, зібраних з платників податків незадовільне. Неефективним є також розподіл коштів у бюджеті. Згадаймо, що за скрутних часів уряд Японії вирішив інвестувати більшу частину ресурсів в охорону здоров'я та освіту. Обґрунтування було таким: нинішнє покоління не знає шляхів вирішення існуючих проблем, але освічене і здорове наступне покоління зможе вирішити їх і вивести країну на шлях прискореного розвитку. Як показує японський досвід, інвестиції в освіту себе виправдали. Та все ж подолання кризи у фінансуванні навчальних закладів значно полегшиться у разі створення сприятливої законодавчої атмосфери, яка б допомагала системі освіти не лише виживати, а й розвиватися.

Існуючий сьогодні рівень податків для приватних навчальних закладів неприпустимо високий — після сплати усіх вимог вони можуть використовувати для навчального процесу ледь третину студентських коштів. Введення додаткового податку на нерухомість повністю зробить неможливою діяльність більшості приватних закладів. Державні органи повинні однаково лояльно ставитися до навчальних закладів усіх форм власності, адже вони спільно виконують важливу справу — навчають молодь, створюють інтелектуальну та трудову еліту України.

Кожна країна обирає власний варіант розподілу витрат між державою і студентами. Практику повного фінансування державних вищих закладів освіти (ВЗО) лише з бюджету і діяльність приватних закладів виключно на кошти студентів розвинені країни застосовують рідко. Набагато частіше приватні заклади також фінансуються урядом, а державні — мають гроші від сплати за навчання та додаткових послуг. Аргументи на користь участі держави у фінансуванні приватних ВЗО досить вагомі. Великим і вигідним для країни приватний сектор у сфері освіти може стати лише за доступних цін за навчання, а для цього держава має забезпечити їх зниження. Перехід студента у цей сектор економить гроші держави, які могли б бути витрачені на його перебування у державному закладі. Підтримується суспільний спокій і рівновага, адже доступ до вищої освіти дуже істотно розширюється. Така модель фінансування перекладає на студентів та їх родини частину фінансування вищої освіти тактовніше, ніж це робиться суто законодавчим способом. Фінансування з бюджету дуже спро-

щує контроль держави за діяльністю приватних ВЗО (зміст програм, якість викладання, поширювані серед студентів ідеї тощо).

Існують аргументи й на користь отримання державними закладами частини суто приватних грошей та інших ресурсів:

а) споживач, який платить, ставиться до товару (навчання) серйозніше і ефективніше, аніж той, хто переконаний у його повній «безкоштовності»;

б) вища автономія закладу, свобода маневру, стимулювання прогресивних інновацій з метою кращого врахування потреб і пріоритетів студентів.

Отже, практика, досвід та досягнення економічних наук поступово переконали громадськість розвинених країн, що оптимальною відповіддю на питання «кому платити за систему вищої освіти» є поєднання державного і приватного фінансування, об'єднання ресурсів і можливостей студента, його родини, держави, приватних підприємств і фірм.

*А. В. Солоднюк,
спеціальність «Оподаткування», 3 курс,
Буковинська державна фінансова академія*

ПОДАТОК НА НЕРУХОМІСТЬ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРОЦЕСИ І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Загальновідомий факт, що однією із нагальних проблем в Україні залишається питання реформування податкової системи. Податки сьогодні застосовуються в основному для виконання фіскальної функції, тобто для наповнення бюджетів усіх рівнів. Але аналізуючи стан економіки України сьогодні, постає необхідність посилення регулюючої і стимулюючої функції податку. Зокрема ажіотаж на ринку нерухомості потребує втручання держави в процес формування цін на нерухоме майно.

Значну частку житлової нерухомості купують не для проживання, а з метою заощадження тимчасово вільних коштів винятково для спекулятивних цілей та отримання надприбутків за рахунок стрімкого зростання цін, спричиненого дією механізму інфляції попиту [3]. Отже, виникає необхідність дослідження питань, пов'язаних із впливом введення податку на нерухомість на основні економічні процеси, зокрема на виконання бюджетної програми, та пожвавлення інвестиційної діяльності в середині держави.

Актуальність даної проблеми в останній період набула великого розмаху, про що свідчить чимала кількість публікацій і досліджень. Особливої уваги заслуговують напрацювання з цього приводу таких вітчизняних вчених та економістів, як: І. Виногородського, О. Кушніра, П. Мельника, Л. Чубука, також окремо потрібно відзначити ідеї, що викладені в законопроектах про оподаткування нерухомого майна, їх можна вважати першими практичними напрацюваннями в цій сфері.

Метою статті є обґрунтування доцільності введення в Україні податку на нерухоме майно.

Досягнення економічного зростання можливе тільки за умов ефективного державного регулювання через застосування податкових важелів. За умов відсутності прямих інструментів впливу на процес ціноутворення порушується конституційне право громадянина на захист збоку держави. Середня вартість 1 квадратного метра житлової площі приміром у Києві становить 2600 доларів.

Введення податку на нерухомість сприятиме: по-перше стабілізації цін на житло, по-друге стимулюванню економічної активності, по-третє стане вагомим джерелом наповнення державного бюджету. Що стосується першого, якщо аналізувати прибутковість і ступінь ризику, то найбільш ефективним напрямком вкладання грошей в Україні залишається нерухомість [6]. Саме цей фактор створює тенденцію гальмування розвитку фінансового ринку і зростання цін на нерухомість.

Що стосується бюджету, то, як свідчить зарубіжний досвід, введення цього податку, зокрема в США, забезпечує по країні 31,5 % від загальних надходжень до консолідованих місцевих бюджетів.

Податок на нерухомість є майже в усіх країнах світу — навіть на пострадянському просторі. Його не введено лише в Україні та Таджикистані [2]. За підрахунками аналітиків при запровадженні в Україні цього податку навіть у розмірі 0,5 % надходження до державного бюджету становитимуть 1,5 млрд грн на рік.

Варто зауважити що загальна вартість житла сьогодні сягнула 400 % від ВВП України, коли у США цей показник становить — 160 % [6]. За таких умов в Україні проглядається значний потенціал, і основна проблема спрямувати його в правильне русло, а саме у сферу виробництва, що на сьогоднішній день потребує значних інвестиційних ресурсів. Можливо ситуація що склалась на ринку нерухомості є джерелом більшості соціально-економічних проблем. Тому виникає необхідність здійснення заходів щодо обмеження прибутковості операцій з нерухомістю.

Перший крок до впровадження податку на нерухоме майно зроблено із включенням до основних напрямків Концепції реформування податкової системи України [4].

Для впровадження податку на нерухомість потрібно визначити платників і розробити досконалий механізм його справляння. Основним принципом при створенні законодавчої бази податку на нерухомість має стати забезпечення соціальної справедливості. Тобто встановлення такого рівня неоподатковуваного мінімуму, щоб нижня межа була зорієнтована на пересічних громадян України.

Як свідчить зарубіжний досвід, базою оподаткування нерухомого майна зазвичай становить ринкова вартість об'єкта оподаткування. Але оцінка кожного окремого об'єкта нерухомості — складний технологічний процес, і потребує високих затрат на його адміністрування [1]. Тому доцільно розробити методологію масової оцінки, котра б відштовхувалась передусім від квадратури та призначення нерухомості, із застосуванням прогресивної шкали нарахування податку на нерухоме майно.

Отже, ведення податку на нерухомість в Україні стане важливим засобом зміцнення бази власних доходів місцевих бюджетів усіх рівнів та ефективним інструментом регулювання цін на ринку нерухомості, що в свою чергу активізує інвестиційні процеси в Україні.

Література

1. Скрипник А., Варваренко Г., Вдовиченко А. Оподаткування нерухомості як фактор стабілізації та розвитку фінансового ринку України // Вісник НБУ. — 2007. — №8. — С. 10—21.
2. Мельник П. В. Податок на нерухомість: необхідність чи неминучість // Вісник податкової служби України. — 2007. — № 20. — С. 10—12.
3. Базилевич В., Базилевич К., Баластрик А. Макроекономіка: Підручник. — К.: Знання, 2006. — С. 366—369.
4. Концепція реформування податкової системи України від 19.02.2007 р. № 56 р // Вісник податкової служби України. — 2007. — № 9. — С. 35—45.
5. Сайт Асоціації фахівців з нерухомості України // <http://www.asnu.net>. (27.10.2007).
6. Сайт Національного банку України // <http://www.bank.gov.ua>. (27.10.2007).

В. А. Подколзін,
спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ТАРИФНА ПОЛІТИКА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Проблема підвищення комунальних тарифів сьогодні є дуже актуальною, так як це стосується кожного громадянина. Плата за комунальні послуги, плата за проїзд у транспорті безпосередньо пов'язані з наявними коштами у людей, тож підвищення цих тарифів вплине на особистий дохід кожної людини.

На сьогоднішній день у комунальному секторі господарства маємо наступну ситуацію: застаріле обладнання призводить до неякісного надання послуг, модернізація цього обладнання не відбувалася протягом багатьох років і сьогодні існує проблема значної нестачі коштів на проведення модернізації підприємств даного сектору, найбільочішою проблемою є відшкодування витрат підприємств ЖКГ. Так, основним документом, що визначає, які витрати несуть підприємства ЖКГ, є «Інструкція з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства». Інструкція враховує особливості діяльності таких підгалузей житлово-комунального господарства, як теплове і житлове господарство, міський електротранспорт.

Історично в нашій країні склалося, що підприємства ЖКГ не можуть бути прибутковими, тому відшкодування витрат, які пов'язані з діяльністю підприємства, здійснюють місцеві органи влади у формі дотацій. Але ці дотації не в повній мірі покривають витрати підприємства. Основною проблемою тут є питання собівартості надання послуг, так як найчастіше плата за комунальні послуги є нижча за собівартість їх надання. Так, наприклад, собівартість холодної води та водовідведення складає 1,12 грн, за м³, а плата з 1 лютого 2007 року 2,92 грн за м³ (на 1 особу в місяць для квартир без лічильника). Рентабельність підприємства складає 260 %! Чому саме така рентабельність, якщо є рекомендація Кабміну, щоб рентабельність комунальних підприємств-надавачів послуг не перевищувала 12 %? Крім того, що підприємство заробляє надприбуток, так ще отримує дотацію від місцевих органів влади, тобто підприємство не є збитковим.

Питання завищення комунальних тарифів має суттєвий політичний аспект. Крім того, що тарифи були нижче собівартості послуг, так їх підвищення пов'язано з покращенням фінансового становища власників комунальних підприємств, які були або будуть приватизовані, а не з підвищенням якості надання цих послуг. За вищезгаданою рекомендацією Кабміну рентабельність підприємств ЖКГ має бути не більш 12 %. Для нашого прикладу

рентабельність холодної води та водовідведення буде складати за цими даними 1,25 коп. за м³. Куди йде різниця собівартості надання послуг і сьогоднішнім тарифом — можна тільки уявити.

Дотування підприємств ЖКГ пов'язано з їх збитковою діяльністю. Але в Європі існує багатогранна структура підприємств приватної форми власності, які надають комунальні послуги, конкурують між собою і отримують прибутки. В нашій країні можливий лише поступовий перехід до такої системи. Так можна виокремити декілька основних напрямків розвитку ЖКГ: відповідність тарифів собівартості послуги (собівартість = ціна); заміна пільг у комунальному господарстві адресною дотацією; житловому господарстві поширення створення ОСББ і допомога їм у пошуку надавача послуг.

Вагомою проблемою сьогодні є стан оплати за комунальні послуги. Ми кожен день слухаємо, як по радіо передають: «сплачено 90 % за комунальні послуги». Але хочу зазначити, що досить часто ці дані завищують порівняно з фактичними. Для покращення ситуації стосовно формування тарифів на послуги ЖКГ потрібно наступне: формування тарифів має відбуватись шляхом економічного обґрунтування, а не політичної зацікавленості; відміна пільг та їх заміна адресною допомогою; надання можливості споживачам самостійно обирати постачальника послуг; створення конкурентного середовища у цьому секторі спричинить покращення якості надання цих послуг.

В. О. Криворучко,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ФОРМУВАННЯ ПРИВАБЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ МІСТА КИЄВА

У період глобального переміщення капіталів для кожної країни надзвичайно актуальною постає проблема формування привабливого інвестиційного клімату держави, а разом з тим і її територіальних одиниць (регіонів, міст тощо). На особливу увагу заслуговує інвестиційний клімат столиці, адже він може слугувати наглядним прикладом для великих міст, а також двигуном інвестиційних процесів у державі. Тому досить важливим для української економіки є дослідження не лише загальнодержавного та регіонального, а й інвестиційного клімату міста Києва.

Інвестиційний клімат міста — досить неоднозначне поняття. Адже з одного боку, він повинен відповідати та ґрунтуватися на тих чинниках, які його складають і характерні для даної місцевості. З іншого боку, формування сприятливого інвестиційного клімату повинно відповідати державній інвестиційній політиці. Характеристика привабливості інвестиційного клімату є одним з критеріїв ефективності міського управління у сфері економіки, іміджу міста, його здатності вирішувати власні проблеми. При залученні інвестицій на місцевий рівень відповідна територія є інвестиційно привабливою лише у тому випадку, коли в її межах створено належні умови для ефективного використання капіталу інвесторів. Крім того, залучення інвестицій на місцевий рівень дозволяє забезпечити розвиток інфраструктури та часткове вирішення соціальних проблем, а також сприяє започаткуванню нового бізнесу з іноземними інвестиціями.

Формування привабливого інвестиційного клімату міста Києва має певні суперечності. З одного боку, динаміка основних показників інвестиційної діяльності столиці у січні-серпні 2007 року свідчить про формування позитивної тенденції щодо збільшення обсягів капітальних інвестицій. Так, протягом останніх років, у столицю залучено 19,5 % загальнодержавного обсягу інвестицій в основний капітал, що свідчить про високий інвестиційний потенціал міста. У I півріччі 2007 року у м. Києві освоєно 11 699,1 млн грн інвестицій в основний капітал, що перевищує показники попереднього періоду на 43 %. За прогнозними розрахунками, обсяги інвестицій в основний капітал у 2007 році повинні скласти 30 624,7 млн грн, що в розрахунку на душу населення становитиме 11 176,9 грн та на 12 % перевищуватиме обсяги 2006 року (у порівнянних цінах) [6]. З іншого боку, з кожним роком лідируючі позиції Києва в залученні інвестицій скорочуються. Вже сьогодні інвестори дедалі частіше віддають перевагу інвестуванню за межами столиці, яка відчуває значне насичення бізнес-діяльністю. Безумовно, необхідно враховувати загальнонаціональні програми щодо всебічного залучення інвестицій у регіони, проте не варто забувати про столицю, яка є, перш за все, обличчям нашої країни на міжнародній арені, зміни в якій є візитною карткою загальнодержавних зрушень та досягнень.

Аналіз структури інвестицій за видами економічної діяльності вказує на неузгодженість між практикою інвестування та стратегічними планами розвитку м. Києва. Адже у структурі одні з провідних позицій займають операції з нерухомістю та торгівля, у той час, коли відчувається дефіцит ресурсів для інноваційного

оновлення економіки. Так, на початок 2007 року структура розміщення інвестицій мала такий вигляд: фінанси — 27,6 % сукупного обсягу інвестицій; оптова та роздрібна торгівля, посередництво в торгівлі — 23,0 %; операції з нерухомістю, здавання в оренду і послуги юридичним особам — 14,1 %. У промисловий комплекс столиці залучено 12,1 % інвестицій; у будівництво — 8,9 %; транспорт і зв'язок — 6,8 % [6].

Суттєвим чинником регіонального інвестиційного клімату є ставлення місцевої влади, що може значною мірою впливати на перерозподіл інвестиційних потоків в місті. На рівні контактів з місцевою владою понад третина потенційних інвесторів відчуває брак якісної інформації. А 25 % взагалі відзначає, що в Україні бракує навіть офіційної статистичної інформації.

Для вирішення як вище зазначених, так і інших проблем щодо формування сприятливого інвестиційного клімату необхідно:

1. Сформувати єдину інвестиційну політику відповідно до Генерального плану розвитку м. Києва до 2020 року, забезпечити її публічність, відкритість та передбачуваність для інвесторів; встановити галузеву спеціалізацію та потребу у концентрації трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

2. Розв'язати питання землевпорядкування і забудови м. Києва та Київської області.

3. Вдосконалити як місцеве, так і загальнодержавне законодавство, яке б давало впевненість інвесторам у стабільності та надійності реалізації інвестицій.

4. Київська міська влада повинна створити найбільш сприятливі умови для покращення конкуренції між потенційними інвесторами, тому поряд з економічним аналізом ефективності отриманих інвестиційних проектів повинно відбуватися удосконалення конкурсного відбору партнерів з метою підвищення прозорості та справедливості інвестиційного процесу.

5. Упорядкувати ринок нерухомості — визначеність цільової аудиторії на яку орієнтоване житло, вирішення проблем стихійного характеру забудови.

6. Опрацювати різні форми та схеми залучення іноземних інвестицій.

7. Забезпечити підтримку міської влади інвестиційних проектів.

8. Використовувати досвід різних іноземних столиць щодо вирішення проблем при формуванні привабливого інвестиційного клімату міста Києва.

Влада повинна бути не бар'єром, який потрібно подолати для реалізації інвестицій, а повноцінним сумлінним партнером, який

би всіляко співпрацював з інвесторами і синтезував би власні погляди щодо інвестиційних процесів у місті, наміри інвесторів щодо реалізації інвестицій і безумовно загальнонаціональні програми сприяння залученню інвестицій.

Список використаної літератури

1. Інвестиційний клімат в Україні / Адміністрація Президента України; кер. авт. кол. П. І. Гайдучкий. — К.: Нора-друк, 2002. — 246 с.
2. *Череп А. В.* Інвестознавство: Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів. — К.: Кондор, 2006. — 396 с.
3. *Ванькович Д.* Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його поліпшення: економіко-правовий аспект // Економіст. — 2007. — № 4. — С. 79—81.
4. *Матвієнко П. В.* Покращення інвестиційного клімату — пріоритетне завдання державного управління // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — №1. — С. 10—15.
5. *Петруха С.* Сучасний стан та перспективні напрями іноземного інвестування економіки міста Києва // Економіст. — 2006. — № 9. — С. 40—46.
6. <http://www.kmv.gov.ua/getdoc.asp?Id=1529>

К. С. Коваленко,
*спеціальність «Економічна кібернетика», 5 курс,
Харківський національний економічний університет*

МОДЕЛЬ ДЕКОМПОЗИЦІЇ ЧАСОВОГО РЯДУ ПРИ ПРОГНОЗУВАННІ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рентабельність означає прибутковість підприємства. Вона виступає головним об'єктом і метою фінансового менеджменту підприємств. Тому питання наукового керування рентабельністю являють собою актуальну проблему теорії і практики підприємницької діяльності. Їм присвячені монографії, численні статті в періодичній пресі, спеціальні розділи і параграфи в навчальних посібниках по фінансовому аналізу. Зокрема це роботи [1—4, 9, 10]. Але іноді зустрічаються роботи з аналізу фінансової діяльності підприємства, що применшують і навіть цілком ігнорують цю важливу тему. Наприклад, це робота [6]. Подібне відношення до рентабельності дезорієнтує практиків-економістів і особливо менеджерів-фінансистів у складних ситуаціях сучасного економічного розвитку в країні.

Особливу увагу серед усіх показників рентабельності заслуговує показник рентабельності власного капіталу. Цей показник є одним із найцікавіших показників для потенційних інвесторів, також закордоном він відіграє одну із найважливіших ролей при оцінці рівня котирування акцій на фондовій біржі, а отже у ньому зацікавлені й власники підприємства. Тому він стає дуже корисним зараз, в сучасних умовах перехідної економіки в Україні, коли з'являються нові інвестори та нові ринки (ринок цінних паперів), що диктує необхідність його наукового дослідження. Один із напрямків — це прогнозування рентабельності. Прогноз можливого рівня рентабельності може виявити і попередити негативні тенденції.

У даній статті для прогнозування рентабельності був використаний метод декомпозиції часового ряду, в рамках якого були розроблені наступні моделі: для прогнозування трендової компоненти використовувалася модель нелінійної множинної регресії, а для прогнозування випадкової складової ряду — ARCH-моделі.

Розглянемо більш детально сутність запропонованого методу. Він дозволяє зробити статистичний опис руху у часі економічних явищ, що є дуже важливим. Тому що для одержання досить точних і надійних прогнозів, необхідно докладно вивчити справжній стан явища або процесу за деякий період часу [11].

У статистичній літературі при вивченні рядів динаміки прийнято виділяти наступні складові: трендову, циклічну, сезонну та випадкову складові.

Постановка задачі: необхідно побудувати модель декомпозиції часового ряду та за допомогою моделі спрогнозувати рентабельність на кілька періодів уперед. У ролі показника, що прогнозується, пропонується рентабельність власного капіталу. Для побудови моделі були використані данні заводу «Турботатом» за 5 років у помісячному розрізі.

Необхідно зазначити, що дане підприємство, випускає дуже специфічну продукцію, яка має особливі властивості: її виробничий цикл може здійснюватися кілька років, затрати на її випуск дуже великі, виробництво не є масовим, взагалі один виріб може створюватися кілька років, а отже замовлення на випуск не щорічні. Тобто можна зробити висновок, що рентабельність підприємства не залежить від сезонності, а також на неї мало впливають економічні цикли — коли продукція виготовляється, рентабельність падає, а коли її продають рентабельність різко росте. Тому при декомпозиції часового ряду сезонну і циклічну компоненти не слід включати, а включити треба трендову та випадкову складові.

Графік динаміки показника показав, що імовірніше за все ряд описується гармонійними коливаннями. Критерій Фостера-Стюарта [8] визначив наявність тренду у середньому. Була побудована модель тренду, її параметри були оцінені за МНК. Модель має вигляд:

$$y(t) = -0,0583 + 0,1151 \cdot \sin\left(\frac{2\pi}{0,1}(t + 0,1595)\right).$$

Показники якості моделі (коефіцієнти детермінації та множинної кореляції, критерій Фішера, середньоквадратичне відхилення) та аналіз помилок показав, що модель адекватна, вид залежності підібраний вірно.

За допомогою тесту Глейсеру [11] була виявлена гетероскедастичність у залишках, тобто вони носять не випадковий характер а отже їх можна прогнозувати. Для прогнозу залишків була використана ARCH-модель.

Рентабельність власного капіталу була спрогнозована на основі прогнозних значень трендової та випадкової компонент. Показники якості прогнозу виявилися задовільними, а саме середня процентна похибка та середня абсолютна процентна похибка менше 20%, тобто прогноз адекватний. Отримані прогнозні значення можна використовувати у подальшій роботі підприємства.

Список використаних джерел

1. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа: Учебник. — М.: Финансы и статистика, 1997.
2. Иванченко В. В., Яценко Л. С. Финансовый анализ: Учебное пособие. — Харьков: ХГЭУ, 2001. — 192 с.
3. Ковалев В. В. Введение в финансовый менеджмент. — М.: Финансы и статистика, 1999.
4. Косовский А. А. О системе показателей рентабельности как объекте финансового менеджмента коммерческих предприятий.
5. Крылов Э. И., Власова В. М., Журавкова И. В. Анализ финансовых результатов, рентабельности и себестоимости продукции. — М.: Финансы и статистика, 2005. — 319 с.
6. Любушин Н. П., Лещева В. Б., Дьякова В. Г. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия: Учебное пособие для вузов / Под ред. проф. Н. П. Любушина. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999.
7. Методика анализа показателей эффективности производства: Учебное пособие. — Изд. 2-е, доп. и перераб. / Под ред. проф. Э. А. Маркарьяна. Серия «Экономика и управление». — Ростов-на-Дону: Изд. центр «Март», 2001. — 208 с.

8. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: Підручник / Гесць В. М., Клебанова Т. С., Черняк О. І., Іванов В. В., Дубровіна Н. А., Ставицький А. В. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. — 396 с.

9. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие. — 6-е изд., перераб. и доп. — Мн.: Новое издание, 2001. — 704 с. — (Экономическое образование).

10. Шеремет А. Д., Негашев Е. В. Методика финансового анализа. — М.: ИНФРА-М, 1999.

11. Лотов А. В. Введение в экономико-математическое моделирование. — М.: Наука, 1997. — 390 с.

Н. І. Коблюк,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

Буковинська державна фінансова академія

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ОПТИМІЗАЦІЇ

Фінансовий контроль — важлива складова реалізації державної фінансової політики кожної країни, і України зокрема. Досвід розвинутих країн світу показує, що фінансовий контроль є одним з найбільш дієвих інструментів регулювання ринкової економіки. Саме тому проблеми державного фінансового контролю досліджуються рядом вчених та практичних працівників. Це зокрема І. В. Басанцов, С. Івасюк, І. Б. Стефанюк, О. М. Ковалюк, М. М. Головань, М. І. Сивульський, Н. І. Рубан, О. О. Мілостних, Ю. М. Фурторанська та інші.

Теперішня система фінансового контролю в Україні має досить потужну структуру, хоча не зовсім повно та ефективно виконує свою функцію. Основні проблеми державного фінансового контролю діяльності суб'єктів господарювання та напрямки підвищення ефективності контролю:

1) На сьогоднішній день в Україні діє значна кількість державних органів, що певною мірою здійснюють фінансовий контроль. Через відсутність чіткого нормативно-правового забезпечення фінансового контролю держави, до таких органів різні науковці відносять різну сукупність державних органів та служб. Крім того, діяльність контрольних органів здійснюється без чіткої взаємодії, тому трапляється неузгодженість у роботі, дублювання функцій, розпорошення державних ресурсів. Необхідна визначеність нормативно-правового поля. Слід зазначити, що на даний час існує близько 10 законопроектів, які пропонують зміни

до системи державного фінансового контролю, але необхідно забезпечити їх єдність.

2) В результаті недостатньо налагодженої системи контролю одні й ті самі суб'єкти неодноразово перевіряються протягом року, а інші зовсім не контролюються. Тому варто запровадити системний і налагоджений контроль за діяльністю суб'єктів господарювання, в першу чергу державних. В залежності від етапу життєвого циклу підприємства, від обсягів перевірок за попередні періоди, від сфери діяльності, тощо логічно застосовувати 3 типи фінансового контролю: посиленій, звичайний та епізодичний.

3) Потребує удосконалення методика здійснення контролю. Для підвищення ефективності державного фінансового контролю потрібно доопрацювати методичне забезпечення проведення перевірок. Для цього необхідно розробити 3 нормативно-правові акти: для перевірки діяльності суб'єктів господарювання-розпорядників бюджетних коштів; для державних комерційних підприємств; для приватних суб'єктів господарювання.

4) Найбільшого контролю потребує діяльність підприємств державного сектору. Через це необхідно враховувати у контрактах з їх керівниками пункт про обов'язкове виконання норм фінансових планів.

5) Важливо використовувати такий дієвий інструмент контролю, як державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання. Для виконання державного аудиту необхідно створити при ГоловКРУ урядовий орган — Агентство з державного аудиту, функція якого — оцінка ефективності управління суб'єктами господарювання, що становлять державний інтерес.

6) Необхідно проаналізувати зарубіжний досвід організації фінансового контролю при підготовці законопроектів та методик здійснення контролю.

Отже, запропоновані заходи допоможуть створити цілісну та ефективну систему державного фінансового контролю діяльності суб'єктів господарювання.

Т. В. Іщенко,
*спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА В КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Забезпечення економічного зростання є одним з пріоритетних напрямів сучасної фінансової політики України і здійснюється через фінансовий механізм держави. Найефективнішим методом стимулювання економічного зростання через фінансовий механізм є інвестиції. У доповіді проаналізовано ефективність політики залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) та державних видатків на інвестиційні проекти як складових системи фінансового забезпечення економічного зростання, а також запропоновано власну модель економічного розвитку для України.

Перший напрям державної фінансової політики — іноземні інвестиції — слугують фактором модернізації економіки і здатні значно прискорювати темпи економічного зростання. Для визначення впливу іноземних капіталовкладень на темпи економічного розвитку скористаємося модифікованою моделлю Харрода-Домара, яка ілюструє пряму залежність між часткою ПІІ та темпом зростання ВВП: $\lambda = sb + m(b^* - sb)$. Дослідження показали, що помітніший вплив на економічний розвиток іноземні інвестиції справляють саме у країнах, що розвиваються. Однак після досягнення часткою іноземного інвестування певного рівня відбувається зниження темпів економічного зростання. У розвинутих країнах оптимальна частка іноземних капіталовкладень становить 10—20 % від загального обсягу інвестицій, а для країн, що розвиваються, перевищення ПІІ 2 %-го рівня вже призводить до гальмування темпів зростання ВВП. Це цілком природно, враховуючи низький рівень розвитку інфраструктури ринку даних країн, освіти, інтернет-технологій тощо.

Хоча існують недоліки побудованої моделі (зміна знаку акселератора під час криз, залежність від адекватної статистики), її практична цінність для формування урядової політики є безумовною, оскільки модель дозволяє виявити рівень ПІІ, який максимізує темпи економічного зростання.

Проаналізуємо ефект від залучення іноземних інвестицій для перехідної економіки України. Проведені розрахунки виявили, що додатковий приплив іноземних капіталовкладень в економіку України призводить до зменшення темпів зростання ВВП. На мій погляд, це обумовлено недосконалістю урядової політики відносно закордонних інвестицій, їхньою нераціональною галузевою структурою та надлишковим обсягом. Оптимальне значення частки ПІІ для України становить близько 36 %. Причому цей рівень різниться залежно від галузі спрямування. Галуzeвий аналіз ефективності іноземних інвестицій показав, що харчова, целюлозно-паперова, хімічна промисловість та машинобудування, питома

вага ПІІ в яких складає 45—60 %, потребують додаткових іноземних коштів.

Надмірна залежність економіки від капіталовкладень з-за кордону за умов низького рівня монетизації може суттєво дестабілізувати економічну ситуацію. Тож доцільніше ефективно використовувати власні ресурси — вдосконалення податкового законодавства, зменшення частини перерозподілу ВВП через бюджет, виражену грошово-кредитну і інвестиційну політику, зокрема державне інвестування в економіку України.

На відміну від іноземних капіталовкладень, державні видатки на інвестиційні проекти — друга форма фінансування економіки — позитивно впливають на економічний розвиток України, незважаючи на значну корумпованість органів влади. Розрахунки показали, що збільшення частки інвестицій з державного бюджету на 1 в.п. призводить до додаткового зростання реального ВВП на 1 %. Причому ефективність державного фінансування інвестицій є неоднаковою для різних галузей економіки (у сфері виробництва електроенергії, газу та води збільшення питомої ваги державних інвестицій на 1 в.п. зумовлює лише 0,19 в.п. зростання обсягів виробництва, в той час коли аналогічне збільшення державних видатків у галузі транспорту прискорює обсяги зростання виробництва на 1,5 в. п.).

Якщо розглядати вплив державного втручання на економічний розвиток в Україні в цілому, збільшення частки державних витрат у ВВП на 1 % призводить до майже 2 %-го зниження темпів економічного зростання. Виходячи з проведених розрахунків, на мою думку, необхідно скоротити частку перерозподілу ВВП через бюджет хоча б до 20 %, що дозволить спрогнозувати темп зростання ВВП в Україні до 15 %. При цьому більшу частину державних видатків слід переорієнтувати саме на фінансування економіки.

На основі проведеного аналізу можна побудувати комплексну модель економічного для України:

$$\lambda = 13,81 + 2,27 \times \ln(E_x - I_m) + 378,05 \times m - 619,20 \times m^2 - 0,0535 \times E + 0,0000169 \times E^2 - 1,4556401 \times G.$$

Як показує модель, найефективнішими є заходи щодо прямих іноземних інвестицій та скорочення урядових витрат. Вони забезпечують у середньому відповідно 40 та 30 % абсолютного приросту темпів економічного зростання в країні. У той же час відхилення частки іноземного інвестування від оптимального рівня за період 1997—2000 рр. знизило темп росту ВВП на 11,43 %.

Тактика скорочення державних видатків протягом 1996—1999 рр. (з 42 % до 27 % від ВВП) мала, навпаки, позитивні наслідки. Проте, подальше розширення державного втручання в економіку є недоцільним і створює перешкоди для прискорення економічного розвитку.

Таким чином, проведений аналіз дав можливість виявити допущені помилки у фінансовій політиці держави та попередити їх у майбутньому. Якщо Україна найближчим часом сформує тверду політику відносно залучення іноземних капіталовкладень, підтримуватиме сальдо зовнішньої торгівлі як мінімум на рівні 10000 млн грн, знизить частину перерозподілу ВВП через бюджет до 20 %, то, за підрахунками, темп економічного зростання у довгостроковій перспективі становитиме близько 19 %. Досягнення таких економічних показників є цілком реальним, хоча й потребуватиме проведення низки економічних реформ, починаючи зі зміни самого законодавства. Але є всі підстави вважати, що Україна впорається з цим завданням.

О. О. Челах,

*спеціальність «Облік та аудит», 4 курс,
Донецький національний університет економіки
та торгівлі імені М. Туган-Барановського*

ВПЛИВ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бюджетно-податкова політика має важливе значення як для генерування стимулів підвищення національного виробництва, так і для формування економічного середовища, сприятливого для розвитку конкурентних переваг національної економіки.

Вивчення проблеми реалізації регулювальної функції податкової системи є актуальним, тому зумовлює чималий інтерес до цієї теми, враховуючи її виключне практичне значення. Цій проблемі присвячені статті А. Ровенського, А. Мірошніченка, М. Романенка, Я. Жаліла, В. Калюжного та багатьох інших вітчизняних науковців, в яких підкреслено зосередженість держави на виконанні податковою системою саме фіскальної функції. Однак питання щодо ролі системи оподаткування в структурних змінах, в інноваційному розвитку ще не знайшли достатнього висвітлення й залишаються актуальними для України.

Завданням цього дослідження є оцінка чинної системи бюджетно-податкового регулювання економіки України, виокремлення його негативних аспектів та потенційних напрямів поліпшення з метою підвищення ефективності впливу держави на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Якщо аналізувати методику Державної податкової адміністрації України, яка передбачає досить широкий спектр податкових пільг, можна дійти висновку про обтяжливість податкових пільг для бюджету. Натомість підвищення ставок податків збільшує частку непродуктивних витрат товаровиробника, наслідком чого можуть бути або підвищення цін продажу, або зменшення чистого прибутку. І в першому, і в другому випадках результатом стане зниження конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Оскільки в українській економіці 70—80 % капіталовкладень у технологічні інновації здійснюються за рахунок власних коштів підприємств, то збільшення податкових ставок, що зменшують чистий прибуток, є неприпустимим.

На наш погляд, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств сприятиме запровадження конкретних податкових механізмів стимулювання науково-технічного прогресу, серед яких — застосування принципу «прискорена амортизація» до пріоритетних інноваційних технологій; запровадження інноваційно-інвестиційного податкового кредиту з податку на прибуток підприємств для всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють кваліфіковане інвестування інноваційного характеру.

Успішний розвиток малого та середнього бізнесу потребує надання пільгових ставок податку на прибуток підприємств у перші роки існування підприємства, задля формування в країні прошарку середнього класу. Тому ми вважаємо за необхідне розробити чіткий план, обов'язковий до виконання, щодо повернення підприємством суми податкових пільг, якщо підприємство ліквідується відразу після закінчення терміну надання пільг. Податкові пільги повинні мати жорстоке цільове призначення, бути обмеженими у часі, а їх надання необхідно супроводжувати комплексним моніторингом, щоб уникнути можливості для зловживань.

Таким чином, можна зробити висновок, що податкова система великою мірою визначає можливості формування у вітчизняних суб'єктів господарювання конкурентних переваг. Отже, завдання підвищення конкурентоспроможності української економіки потребує тотального перегляду державного підходу до організації виконання податками стимулюючої функції, ство-

рення нових та застосування перевірених часом та адекватних економічній ситуації методів поживлення економічного розвитку та структурної перебудови за рахунок ефективного податкового регулювання.

Н. В. Беляєва,
*спеціальність «Економіка, економіка підприємництва», 4 курс,
Херсонський національний технічний університет*

ЕКОЛОГІЧНА ПОДАТКОВА РЕФОРМА ЯК ШЛЯХ ДО РОЗВИНЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка питання та актуальність. На сьогоднішній день нерациональне використання природних ресурсів загрожує життєдіяльності суспільства. Саме тому розвиток природоохоронної політики є одним з найголовніших та першочергових завдань української економіки, адже економічно вигідним та конкурентоздатним є лише те, що екологічно безпечне. Конкурентоспроможність вимагає переходу на нову якість, механізм цього переходу — реформа податкової системи з урахуванням екологічного аспекту. Тому, на мою думку, вирішення проблем у цьому напрямку мають стати ключовими в процесі ухвалення державних рішень.

Суть статті. Світова практика підтверджує те, що на сьогоднішній день найбільш ефективним інструментом, що дає можливість досягти вказаної цілі, є оподаткування ресурсного потоку (введення ресурсно-екологічних податків). Мета такої податкової реформи — перекладання податкового навантаження від роботи і доходів на ресурсний потік. Вона дозволяє одержати подвійні дивіденди — зменшити вплив на навколишнє середовище і в той же час стимулювати соціально необхідні процеси, такі як зайнятість і збільшення розміру офіційної зарплати.

Екологічно-трудова податкова реформа вже починає успішно упроваджуватися в десяти країнах Європи. Екологічний зсув податкового навантаження, який теоретично обговорювався з кінця 1970 року, став реальністю в кінці 90-х, причому найбільший імпульс припав на період між 1990-м і 1994 роком, коли Данія, Нідерланди, Швеція і Фінляндія зв'язали введення екологічно-ресурсних податків із зменшенням податків на індивідуальні доходи і фонд заробітної платні. З часом цю ідею почали упроваджувати Австрія, Бельгія, Італія, Німеччина, Норвегія, Велико-

британія, здійснивши реформи, що пов'язують різні «зелені» податки зі зниженням внесків до фонду соціального захисту.

Все це свідчить про те, що виникла гостра необхідність у кардинальних економічних реформах, що враховують принципи стійкого розвитку. Цей підхід, на мою думку, передбачає три основні складові — об'єднання економічної ефективності, соціальної справедливості і ресурсно-екологічної збалансованості.

Безумовно, в Україні реформа системи оподаткування повинна проводитися поступово. Повинні бути наперед визначені етапи переходу з тим, щоб звести до мінімуму порушення нормального ходу виробництва. Податкова реформа, що розширює базу оподаткування за рахунок ресурсний потік при зменшенні рівня оподаткування доходів громадян і фонду оплати праці, повинна стати ключовим моментом структурної перебудови, яка вже почалася в індустріально розвинених країнах Європейського Союзу.

Екологічна податкова реформа дає можливість враховувати зовнішні екологічні чинники, трансформуючи їх у внутрішні витрати виробництва, тобто вводячи принцип «забруднювач платить». З другого боку, підвищення ціни природного капіталу через оподаткування ресурсний потік спонукатиме до максимізації продуктивності природного капіталу через дію могутнього економічного стимулу до підвищення ефективності використання ресурсів, зокрема до технологічних інновацій і зменшення енерго- і матеріаломісткості виробництва.

До того ж перевагою ресурсно-екологічних податків є їх відносно нескладне адміністрування. Підприємства ведуть сьогодні статистичний облік використання природних ресурсів, так що перейти до податкової звітності досить просто. Існує ще одна велика перевага — від подібної звітності важко відхилитися, оскільки вона базується на обліку фізичних величин. Показники ресурсопотоків складно приховати, на відміну від тіньових грошових потоків, які використовують не враховану готівку і сприяють тіньовій оплаті праці.

С. Стебливская,
*спеціальність «Фінанси», 3 курс,
Крымский экономический институт ГВУЗ «Киевский
национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»*

РЕЙДЕРСТВО КАК ФАКТОР ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

Характерной чертой новейшей истории развития отечественного бизнеса является большое количество операций по слиянию и поглощению субъектов хозяйствования, которые часто проявляются в достаточно агрессивной форме, в форме так называемого недружественного поглощения или рейдерства. Последние явление распространилось в Украине настолько масштабно, что стало создавать определенную угрозу экономическому развитию страны. В связи с этим исследование проблемы рейдерства является актуальным.

Термин «рейдерство» происходит от английского слова «raid» и дословно означает «набег», «внезапное нападение». Появилось деление рейдерства на «белое», «серое» и «черное». «Белые рейдеры» действуют исключительно в рамках закона, стараясь подорвать экономическое состояние предприятия. «Серые рейдеры» используют сомнительные методы, могут применять двойной реестр акционеров, фальсифицировать результаты выборов собрания акционеров. «Черные рейдеры» прибегают к использованию силовых методов, хотя их главные инструменты — подкуп чиновников и подделка документов.

Следует отметить, западные рейдеры выглядят совсем невинно по сравнению с их украинскими «коллегами». Западные рейдеры содействуют экономическому развитию: устраняют от управления бизнесом неэффективный менеджмент, предотвращают злоупотребления со стороны крупных акционеров, реструктуризируют неэффективно работающие предприятия.

Рейдерство по-европейски осуществляется следующими способами:

- 1) рейдер делает компании тендерное или публичное предложение о купле-продаже ее акций по цене выше рыночной;
- 2) осуществляется последовательная скупка акций компании на фондовой бирже без объявления о намерениях и целях скупки;
- 3) происходит получение у ряда мелких акционеров доверенностей на право управлять их пакетами акций.

В отечественных средствах массовой информации, которые сообщают о фактах рейдерства, публикуется данные не столько о покупках акций, сколько о захватах территорий и офисов предприятий вооруженными подразделениями. В связи с чем на постсоветском пространстве под рейдерством часто понимают незаконное поглощение (захват) одного субъекта хозяйствования (его собственности) другим с применением коррупции и насилия.

Современная ситуация в стране привела не только к массовым проявлениям экономического и юридического сознания граждан,

выразившимся в стремлении объединиться против рейдерства, но и к возникновению антирейдерских подразделений при различных коммерческих структурах и ассоциациях.

В Украине действует Межведомственная комиссия по вопросам противодействия противоправным поглощениям и захватам предприятий. Комиссия определила, что признаки рейдерского захвата касаются ситуаций, которые сложились вокруг таких предприятий: «Днипрофарм», «Днепропетровский маслоэкстракционный завод», «Имтокс», «Укрречфлот», «Допсток», «Киев-спецмонтаж», «НФЗ», канал «1+1» и др.

Существует несколько основных причин, способствующих распространению рейдерства на территории Украины: несовершенство законодательства, коррупция в судебной и исполнительной системах; нестабильность политической ситуации; передел собственности между финансово-промышленными группами, представители которых находятся у власти; импорт рейдерских технологий и капиталов России, которые там уже не могут найти применение в связи с ужесточением законодательства и активным вмешательством государства в корпоративные конфликты.

Стабильное развитие экономики Украины во многом будет зависеть от устранения предпосылок масштабного распространения рейдерских захватов.

Я. В. Камолікова,

спеціальність «Фінанси», 4 курс,

Харківський національний економічний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ СТАЛОГО ЗРОСТАННЯ

Протягом 2007 року на валютному ринку спостерігалось перевищення пропозиції над попитом, що дозволило збільшити золотовалютні резерви та забезпечити стабільність обмінного курсу. Головною метою грошово-кредитної політики в 2008 році є утримання стабільності національної грошової одиниці як важливої передумови фінансової і макроекономічної рівноваги та сталого соціально-економічного розвитку країни [1].

В умовах вступу України до СОТ існує необхідність прогнозування змін на валютному ринку. Загострення конкурентної боротьби на світових валютних ринках постійно підвищує вимоги

до достовірності валютних прогнозів, адже ціна можливого збитку від прийняття необґрунтованих рішень значно зростає.

Метою даної роботи є розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій з підходів до прогнозування валютних курсів, які надають найбільш точний результат. Правильний вибір підходу дає можливість оцінити вплив відхилень, які виникають, на спрогнозоване значення показника. Завданням є порівняння отриманих результатів прогнозованих курсів на короткий термін.

У роботі були використані різноманітні інформаційні джерела: офіційні дані Національного банку України, навчальна та методична література. Для розрахунків використовуються відносно прості методи екстраполяції, які дозволяють одержати хоча і «грубі», але все-таки кількісні оцінки, на основі яких приймаються управлінські рішення [4].

На підставі даних Національного банку України [2] про офіційний курс гривні до рубля та євро за вересень-жовтень 2007 р., було спрогнозовано обмінний курс EUR/UAH та RUR/UAH на

1-ше та 2-ге листопада 2007р. Розрахунки були зроблені за допомогою програми Microsoft Office Excel.

Для перевірки отриманого прогнозу оцінено його точність за величиною помилки — різниці між прогнозованим і фактичним значенням досліджуваного показника [3]. Результати розрахунку помилок прогнозу обмінного курсу національної валюти на два дні для євро та рубля представлені в табл.1.

Таблиця 1

РЕЗУЛЬТАТИ РОЗРАХУНКУ СЕРЕДНІХ ОЦІНОК ПОМИЛОК ПРОГНОЗУ

Тип згладжування	Помилка прогнозу, %	
	EUR/UAH	RUR/UAH
Лінійний	0,1245	0,0538
Логарифмічний	1,0945	0,6235
Поліноміальний 3-го ступеня	0,9797	0,0489
Ступеневий	1,0655	0,616
Експоненційний	0,2455	0,0634

Виходячи з отриманих даних, зроблено висновок, що для оперативного прогнозування курсу гривні до євро найкращим виявився метод лінійного згладжування, в той час як для прогнозу-

вання курсу гривні до рубля — метод поліноміального згладжування 3-го ступеня.

Література

1. Основні засади грошово-кредитної політики на 2008 рік // <http://www.bank.gov.ua/>
2. Офіційний курс гривні до іноземної валюти // http://www.bank.gov.ua/Fin_gyn/of_kurs.htm
- 3 Васюренко О. В. Банківський менеджмент: Посібник. — К.: Видавничий центр «Академія», 2001. — 320 с.
4. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: Підручник / Геєць В. М., Клебанова Т. С., Черняк О. І., Іванов В. В., Дубровіна Н. А., Ставицький А. В. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. — 396 с.

А. В. Базавлук,
*спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ІПОТЕКА ЯК ОДИН ІЗ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Необхідність забезпечення стабільного економічного зростання в умовах трансформаційних змін в економіці України висуває на перший план проблему формування ресурсів для фінансування іпотечних програм. Адже, саме іпотечний ринок посідає одне з найважливіших місць серед фінансових механізмів економічного стимулювання і стабільного розвитку економіки. За допомогою іпотечних фінансових інструментів суттєво збільшуються активи різних суб'єктів ринку — від окремого громадянина і сім'ї до держави в цілому. За рахунок іпотеки здійснюється інвестування реального сектора економіки та збільшення його капіталу, і внаслідок цього забезпечується стабільне зростання доходів у різних галузях економіки. Становлення іпотеки в Україні допоможе розвивати ринок будівництва, а також широкий спектр інших галузей економіки, зокрема, банківський сектор, сферу будівельних матеріалів, транспорт, сферу обслуговування, торгівлю, будівництво доріг, промисловість та ін. Також створення одного робочого місця на будівництві сприяє виникненню додаткових 5—6 робочих місць у суміжних галузях [1].

Впровадження іпотечного кредитування забезпечує збільшення бюджетних надходжень, більш ефективно вирішення житлових

питань, зростання відтворювання робочої сили. Таким чином, застосування іпотеки дає значний соціально-економічний ефект.

Іпотека може стати ефективним інструментом вирішення демографічних та житлових проблем, які є досить актуальними в Україні. Ступінь забезпеченості житлом в Україні на сьогодні є дуже низьким: 56,3 % родин живуть в окремих квартирах. Ситуація ускладнюється тим, що в умовах ринкової економіки житло не може надаватися безкоштовно, як це було в радянські часи. Сьогодні прийняти участь в програмах іпотечного житлового кредитування можуть від 6 до 15% населення. В середньому, забезпечення житлом в Україні становить 20 кв. м на особу, що в 2—3 рази менше, ніж у розвинутих країнах [2]. Вирішення може бути тільки одне — іпотечне кредитування будівництва житла на основі довгострокових кредитів і позик.

Досвід США свідчить, що механізм іпотеки в цій країні за останні 30 років дозволяє щорічно спрямовувати на житловий ринок близько 400 млрд дол., вводити в експлуатацію в середньому 230 млн кв. м житла. Американська система забезпечення іпотеки дешевшими ресурсами ґрунтується на вторинному іпотечному ринку. У США він побудований на основі трьох іпотечних агентств (Джін Мей, Фенні Фей і Фредді Мак), головна мета яких викуп у банків іпотечних кредитів і випуск на їхній основі власних цінних паперів. У США ставки за іпотечними кредитами не пов'язані ні зі ставками за іншими банківськими кредитами, ні з вартістю депозитів. Ставка, за якою агентства купують іпотечні кредити, залежить від ставки дохідності за цінними паперами агентства, на яку погодились інвестори. Причому ставки за цими цінними паперами нижчі, ніж ставки за борговими зобов'язаннями організацій, що мають найвищий статус надійності AAA, і тільки на 100—150 базисних пунктів вищі від ставок за державними цінними паперами [3].

На жаль, ті послуги, які пропонуються банками України на придбання (будівництво) житла, доступні обмеженій частині населення. Нині тільки 30—40 банків в Україні активно займаються іпотечним кредитуванням. Так, кредит може становити до 70 % від вартості житла і видаватися на строк від 2 до 5 років з відсотковою ставкою від 10,5 до 18 % річних. У США іпотечний кредит надається терміном до 30 років під 3—5 % річних [3].

В умовах, які склались на ринку кредитів в Україні, практично відсутнє довгострокове кредитування населення банками. Останні в основному фінансують операції іпотечного кредитування за рахунок депозитів фізичних осіб, строк яких не перевищує трьох

років, а іпотечні кредити надаються тільки від трьох років. Заважає наявність великої кількості ризиків для кредиторів. Крім того, конкуренція спонукає збільшувати депозитні відсоткові ставки.

Також необхідна державна підтримка, оскільки на сьогодні у спорудження житла бюджетні кошти майже некладаються, тому основними інвесторами виступають громадяни. Державою має здійснюватись субсидування цільових ощадних рахунків, призначених для придбання нерухомості; оплата частини відсоткової ставки за іпотечним кредитом; вилучення із суми, оподаткованої прибутковим податком, відсотків за іпотечним кредитом.

Негативною стороною українського ринку житлового іпотечного кредитування є тенденція до поступового збільшення частки кредитів, які надаються в іноземній валюті (приблизно 24 % кредитів видаються в гривні), а якщо вони надаються в національній валюті, то існує певне валютне хеджування, яке прив'язане до котировок, що по суті робить ці кредити також валютними [4].

Особливої уваги потребує зростання обсягів нестандартних, неоднорідних портфелів, що в перспективі може стати перешкодою для запуску циклу іпотечного рефінансування. Адже в основі розвитку іпотечної фінансової системи лежить масова видача кредитів на першому рівні із подальшим випуском під заставу цих кредитів іпотечних зобов'язань. Натомість зростання неоднорідних кредитів робить ці портфелі незручними для інвестора, який не може належним чином оцінити ризики. Власне, це і є одним з основних ризиків розвитку системи іпотечного кредитування.

Аналіз сучасної практики іпотечного житлового кредитування в Україні у різних банках показав низку особливостей проблемного характеру, що не є характерними для класичних іпотечних кредитів (короткий термін, висока процентна ставка, відсутність інвестиційної спрямованості та ін.). Таким чином, з огляду світового досвіду, було б доцільно впроваджувати в Україні таку модель іпотечного кредитування, яка б з урахуванням сучасних економічних і соціальних умов поєднувала б у собі найприйнятніші риси європейської та американської моделей іпотечного кредитування.

Література

1. Економіка нерухомості: Підручник / А. М. Асаул, І. А. Брижань, В. Я. Чевганова. — К.: Лібра, 2004. — 304 с.
2. Бойко Н. Іпотека-ключ к возрождению экономики Украины // Недвижимость Киева. — 2002. — № 2(174).
3. Євтух О. Стан і перспективи іпотечного кредитування // Фінанси України. — 2006. — № 11. — С. 112—184.

4. Іванілов О. С., Тітенкова М. В. Іпотечне кредитування у країнах Західної Європи, США та України // Фінанси України. — 2006. — № 3(124).

5. Український діловий журнал «Експерт» / Новини // www.expert.ua/news/11/0/62

6. За матеріалами засідання «круглого столу» на тему «Кредитування під заставу: реалії та перспективи розвитку в Україні» // <http://www.unia.com.ua/>

О. А. Завора,

спеціальність «Фінанси», 4 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ОПЕРАЦІЇ НА ВІДКРИТОМУ РИНКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Регулюючи масу грошей в обігу за допомогою операцій на відкритому ринку, НБУ контролює платоспроможний попит на гроші, впливає на рівень інфляції та первинні резерви комерційних банків (кошти на коррахунках у НБУ). Переваги операцій на відкритому ринку (оперативність, контрольованість, гнучкість) у системі засобів реалізації монетарної політики вказують на доцільність їх активного розвитку в Україні як важливого макроекономічного інструменту регулювання економіки.

У 2007 році Національний банк України врівноважував валютний ринок переважно через купівлю валюти. Протягом січня-вересня 2007 року він викупив із ринку понад 6,9 млрд дол. США (порівняно з від'ємним значенням сальдо інтервенцій — майже 215 млн дол. — у відповідному періоді 2006 р.) [1]. При цьому міжнародні резерви протягом січня-вересня 2007 року зросли майже на 8,4 млрд дол. США або на 37,6 %.

2007 року Міністерство фінансів України поновило операції з розміщення облігацій внутрішніх державних позик (ОВДП), завдяки чому до Державного бюджету України було залучено кошти в сумі 3,6 млрд грн.

На вторинному ринку державних цінних паперів обсяг укладених угод за січень — вересень 2007 року становив 1500,9 млн грн, тоді як за відповідний період 2006 р. — 8160,48 млн грн. Середньозважений рівень доходності, за яким укладалися угоди, у січні — вересні коливався від 4,74 % min (у січні) до 9,24 % max річних (у лютому) [1].

Дослідження Марка Дж. Лундіна, що охоплює 1929—2007 роки, вказує на існування кореляційної залежності між обсягом операцій на відкритому ринку США, які впливають на рівень інфляційних очікувань і зумовлюють зміни в доходності акцій найбільших компаній, та динамікою індексу Доу-Джонса [4]. Це свідчить про важливість застосування зазначеного інструменту монетарної політики як регулятора розвитку економіки в цілому. Значущість і важливість політики відкритого ринку в США підтверджує той факт, що у 2006 році частка державних цінних паперів у активах балансу федерального резервного банку Нью-Йорка становила 83 % (або 290039 млн дол. США) [2]. Для порівняння в Україні в 2006 році частка державних цінних паперів у активах НБУ — 0,3 % (або 411 млн грн) [3].

Тому, на нашу думку, доцільним є вивчення механізму проведення центральним банком та аналіз впливу на розвиток економіки країни операцій з державними цінними паперами у США, де цей інструмент грошово-кредитної політики ефективно використовується протягом восьми десятиріч.

Федеральний комітет відкритого ринку США визначає конкретні рекомендації щодо політики відкритого ринку у вигляді директиви на основі аналізу економічної ситуації в країні (показники цін і заробітної плати, тенденції розвитку виробництва, прогноз зміни валютного курсу й рівня безробіття, динаміку процентної ставки тощо), враховуючи основні напрями й параметри грошово-кредитної політики.

Зростання попиту на державні цінні папери, зокрема, з боку центрального банку, призводить до зростання їхньої ринкової вартості й одночасно до падіння фактичної доходності, що, природно, спонукає власників цінних паперів (комерційні банки, інституційних інвесторів, населення) до їх продажу. І навпаки, якщо зростає пропозиція державних цінних паперів, зокрема, з боку центрального банку, це призводить до зниження цін на державні цінні папери й відповідно до підвищення їхньої фактичної доходності, що, у свою чергу, стимулює інвесторів укладати гроші в державні цінні папери. Отже, центральний банк проводить операції на відкритому ринку, спираючись на дію ринкових механізмів коливання цін і доходності фінансових інструментів.

На нашу думку, розвитку операцій на відкритому ринку як активного інструменту грошово-кредитного регулювання в Україні перешкоджає низка проблем, головною серед яких є відсутність розвинутого ринку державних цінних паперів, що обумовлює доцільність здійснення таких заходів: введення стандартного наборо-

ру державних цінних паперів; структурування первинного ринку, включаючи правила аукціонів та процедуру поставки, зберігання та платежу; реформування нормативно-правової бази для первинних та вторинних ринків державних цінних паперів; запровадження належного та точного управління готівкою та способів прогнозування як основи для регулярного, передбачуваного та послідовного графіку розміщень; створення системи первинних дилерів; забезпечення умов ефективного ціноутворення на ринку державних цінних паперів; реформування та вдосконалення механізмів торгівлі на вторинному ринку для підвищення ліквідності та прозорості; проведення інших ринкових реформ, необхідних для досягнення цілей щодо створення ліквідного ринку державних цінних паперів, спроможного задовольнити потреби як державного фінансування країни, так і центрального банку щодо операцій на відкритому ринку та учасників ринку.

Використана література

1. Монетарний огляд за III квартал 2007 року / Департамент монетарної політики НБУ. — 10 с. — http://www.bank.gov.ua/Fin_ryn/Mon_review/2007/3-2007.pdf
2. Annual report 2006. Federal Reserve Bank of New York. — 66 с. — <http://www.ny.frb.org/aboutthefed/annual/annual06/annual.pdf>.
3. Річний звіт НБУ за 2006 рік. — 213 с. — http://www.bank.gov.ua/Of_vydan/Annual%20Reports/A_report_2006.pdf.
4. Mark J. Lundeen. Stock Market Historical Valuations 1925 to 2007. Part 2: Stock Earnings & Dow Jones Industrial Average. — http://www.gold-eagle.com/editorials_05/lundeen110807.html

Л. С. Крадажан,

*специальность «Финансы», 3 курс,
Крымский экономический институт ГВУЗ «Киевский
национальный экономический университе
имени Вадима Гетьмана»*

НАЛОГОВОЕ СТИМУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИЙ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ В АКЦИИ

Одним из важных индикаторов развития экономики любой страны является уровень развитости фондового рынка. Украинский рынок ценных бумаг не выполняет свои основные функции, поэтому нуждается в государственной поддержке. Одной из форм государственной поддержки фондового рынка является на-

логовое стимулирование, обеспечивающее повышение инвестиционной активности физических лиц. Мобилизация внутренних финансовых ресурсов является чрезвычайно актуальной задачей в условиях нарастающего мирового финансового кризиса.

Физические лица являются важным субъектом инвестиционной деятельности на фондовых рынках в ряде стран, но, к сожалению, не в нашем государстве. За рубежом используется множество методов налогового стимулирования инвестиций физических лиц в ценные бумаги (табл. 1).

Таблица 1

**МЕТОДЫ НАЛОГОВОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В АКЦИИ
В ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ (ДЛЯ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ — РЕЗИДЕНТОВ)**

Методы стимулирования	Страны, в которых используются
Полное освобождение дивидендов от прибыльного налога	Аргентина (только дивиденды, полученные от резидентов), Бразилия, Мексика
Сниженные ставки прибыльного налога на дивиденды	Дания, Норвегия, Швеция.Панама, Польша
Налоговые кредиты для прибыльного налога на дивиденды	Канада, Тайвань

Источник: Миркин Я. Налоговое стимулирование инвестиций в ценные бумаги // Рынок ценных бумаг. — 2000. — № 12.

В Украине налоговое стимулирование инвестиций физических лиц в долевыe ценные бумаги развито недостаточно. Участники операций по купле-продаже ценных бумаг не имеют экономических стимулов регистрировать свои операции. С учетом мирового опыта, в отечественной практике целесообразно использовать такие инструменты налогового стимулирования инвестиций физических лиц в акции:

- 1) полное или частичное освобождение инвесторов-миноритариев от прибыльного налога по доходам от акций;
- 2) предоставление налогового кредита для выплаты налогов по доходам от акций (дивиденды, инвестиционный доход в виде роста курсовой разницы);
- 3) использование целевых налоговых льгот (освобождение от налогов, использование сниженной налоговой ставки). Например, предоставление налоговых льгот при условии:
 - владения акциями на протяжении определенного периода (стимулирование долгосрочных инвестиций),

— владения акциями определенной отрасли или предприятия (поддержка приоритетных отраслей экономики, венчурных компаний);

— если акции прошли листинг на фондовой бирже (стимулирование выхода акций на организованные фондовые рынки) и др.

Наибольшая эффективность мероприятий по налоговому стимулированию инвестиций граждан Украины в акции будет достигнута при параллельном совершенствовании корпоративного законодательства (в направлении защиты прав вкладчиков-миноритариев), а также при создании действенных механизмов увеличения дивидендных выплат (например, можно ужесточить требования к ценным бумагам, которые включаются в листинг).

Использование предложенных инструментов налогового стимулирования позволит повысить привлекательность акций для физических лиц, увеличит инвестиционный потенциал экономики и позволит сформировать в государстве надежный сегмент внутреннего фондового рынка, который в условиях мировой нестабильности обеспечит нашей стране уверенный экономический рост.

Г. В. Мащенко,

спеціальність «Фінанси», 4 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ФІНАНСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОГРАМ МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Питання щодо екологічних проблем та їхнього вирішення на сьогоднішній день є однією з головних проблем, якою переймається світова спільнота. Такі найвпливовіші міжнародні фінансові організації, як Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) та Міжнародна асоціація розвитку (МАР), що входять до складу Групи Світового банку, а також Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) зосереджують значну кількість власних фінансових ресурсів у проектах, що покликані покращити екологічну ситуацію в світі.

Можна зазначити, що проблемі забруднення навколишнього середовища та відповідним програмам, що спрямовані на покращення екологічної ситуації на планеті, приділяється значна увага.

Прагнення забезпечити стійкість глобального навколишнього середовища є важливим елементом діяльності Світового банку. Відповідно до цього завдання Світовий банк, в особі МБРР та

МАР, впроваджує в життя *Екологічну стратегію*, схвалену Радою виконавчих директорів у 2001 році. Основними тенденціями в області сприяння покращення навколишнього середовища є:

1) *Кредитування* (інвестиційні проекти залишаються важливим засобом досягнення екологічно відповідального розвитку. За станом на останню декаду 2007 фінансового року, на нові проекти, що містять компоненти, пов'язані з *охороною навколишнього середовища і управлінням природними ресурсами* (ENRM), було виділено US \$4,5 млрд).

2) *Аналітична і консультативна діяльність* (АКД): АКД служить основою для визначення стратегічних пріоритетів в області навколишнього середовища і інформаційного забезпечення діалогу з питань політики, а також ухвалюваних рішень за проектами і програмами.

3) Екологічні аналізи країн, стратегічні екологічні оцінки, енергетично-екологічні огляди, огляди державних витрат на охорону навколишнього середовища, екологічні моніторинги — вказують на те, які масштабні зусилля здійснюють міжнародні фінансові організації для розв'язання питання чистоти навколишнього середовища в світі.

Також потрібно зазначити, що за участі міжнародних фінансових організацій, для покращення екологічної ситуації, зміни клімату, покращення енергетичної ситуації було створено та профінансовано низку спеціалізованих фондів:

⇒ Глобальний екологічний фонд (мобілізовано US \$12 млрд державних і приватних коштів для проектів);

⇒ Багатобічний фонд протоколу Монреалю (сприяння в поступовому припиненні виробництва більш ніж 139 495 тонн озоноруйнуючих речовин загальною вартістю близько US \$650 млн; фінансування поточних проектів складає близько US \$130 млн).

Механізм фінансування скорочення викидів вуглецю (управління більш ніж US \$500 млн, накопичених у шести фондах. До них відносяться: Прототипний вуглецевий фонд (ПУФ), Фонд для боротьби з викидами вуглецю на користь розвитку общин (ФБУРО), Біовуглецевий фонд).

На сьогодні, МБРР/МАР досить успішно проводить в Україні низку екологічних проектів щодо енергозбереження: проект щодо ліній передачі електроенергії (на сьогодні профінансовано US \$200 млн з US \$238 млн) та проекти щодо реконструкції та оновлення гідроенергетики (заплановано по двох таких проектах фінансування у US \$374,5 млн (з них US \$106 фінансується безпосередньо МБРР, а решта — країнами-кредиторами) та US \$5,5 млн).

В свою чергу ЄБРР інвестувало €2 млрд в проекти екологічного спрямування. На сьогодні, європейська спільнота, загалом, та ЄБРР конкретно, найбільшу увагу приділяє проектам щодо покращення екології в двох сферах: сфері енергозбереження та покращення ситуації щодо забруднення навколишнього середовища викидами вуглецю. Так, ЄБРР разом з ЄІБ фінансує фонди щодо боротьби з викидами вуглецю та проекти щодо покращення кліматичної ситуації (на сьогодні ЄБРР профінансовано €32 млн). На сьогодні Україна співпрацює з ЄБРР за проектами щодо покращення екологічної ситуації в країні: ЄБРР приймає участь у фінансуванні ядерної безпеки України в контексті аварії на ЧАЕС, також діє кілька спільних проектів України з ЄБРР щодо систем енергозбереження та зменшення вмісту вуглецю в упаковках.

Міжнародні фінансові організації фінансують велику кількість проектів щодо екології, а проблеми навколишнього середовища за пріоритетністю займають той же рівень що і заходи щодо подолання бідності та структурним перебудовам економік країн в бік економічної ефективності. При цьому, на нашу думку, доцільним є не лише продовжувати співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями в даному контексті, але й розширювати рамки такого співробітництва, з огляду на нагальність та актуальність проблеми екології для світової спільноти на сьогодні.

К. С. Володькін,
спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З МВФ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Україна стала членом МВФ 3 вересня 1992 року. Активна співпраця України з МВФ розпочалася у жовтні 1994 року з розробки українським урядом, разом з експертами МВФ, програми макроекономічної стабілізації та реформування економіки. За роки співробітництва з МВФ (1994—2002 рр.) Україна отримала 4289,1 млрд дол. США кредитних ресурсів за програми STF (systemic transformation facility), Stand-by, EFF (extended fund facility), що було обумовлено девальвацією курсу національної валюти, слабкістю резервів НБУ та платіжного балансу. Надання кредитів МВФ пов'язане з виконанням ряду вимог, тому виникає

проблема адекватності програм, які підтримуються МВФ, спроможності уряду знаходити політичну підтримку проведення одночасно широкого кола реформаторських заходів, здатності впроваджувати ці реформи. Занадто переобтяжена обумовленість може викликати внутрішню опозицію в урядах країни-реципієнта, відвернути увагу від найбільш важливих програмних заходів.

Досвід України показує, що МВФ йшов на цілу низку поступок, вирішуючи непрості дилеми, зокрема, замінюючи одні види умов іншими. Зобов'язання уряду щодо проведення реформ часто супроводжувалися затримками та відходом від досягнутих домовленостей. Незважаючи на це, МВФ продовжував співробітництво з Україною для того, щоб продемонструвати свою підтримку структурних реформ.

Співпраця України з МВФ сприяла формуванню адекватних загальним підходам основ ринкової економіки, була спрямованою на досягнення макроекономічної, зокрема, фінансової стабілізації, подолання інфляційних процесів і забезпечення стабільності національної валюти, забезпечувала економіку фінансовими ресурсами для подолання як проблем трансформаційного періоду, так і наслідків світової фінансової кризи.

У публікаціях МВФ стверджується, що при розробці стабілізаційних програм фонд не використовує універсальну модель. Однак на практиці МВФ традиційно керується монетаристським підходом до аналізу інфляції та платіжного балансу. Відповідно основну причину розбалансованості економіки фонд бачить у надлишковому попиті країні, що зумовлений дефіцитом держбюджету і надмірним розширенням грошової маси. Програми МВФ мають, переважно, дефляційний характер, спрямовані на зменшення державних видатків, у тому числі і на соціальні цілі, підвищення податків на особисті доходи, стримування росту заробітної плати тощо. Дефляційні заходи не завжди досягають цілі, особливо якщо макроекономічні дисбаланси в економіці мають стійкий структурний характер та і супроводжуються спадом виробництва. Такі заходи можуть призвести, зокрема, до скорочення інвестицій, загострення соціальних проблем, перерозподілу доходів на користь багатих верств.

Так, штучна підтримка курсу карбованця, а згодом і гривні протягом 1996 р., 1997 р. і першої половини 1998 р., і фактично, деномінація замість грошової реформи викликали дефіцит зовнішньої торгівлі. Ця чотирирічна дефіцитна зовнішньоторговельна політика негативно вплинула на економіку країни, оскільки ім-

порт при завищеному курсі гривні сприяв скороченню внутрішнього виробництва. Різке зниження інфляції в Україні було досягнуто за рахунок не менш різкого скорочення внутрішнього попиту і зниження рівня середньої реальної заробітної плати. Розвиток експортоорієнтованих галузей з низькою часткою доданої вартості призвів до технологічної залежності України, тобто залежності від імпорту високотехнологічної продукції.

У відносинах з МВФ Україні потрібно враховувати не лише позитивні аспекти допомоги, а й комплекс звинувачень, що є концентрованим негативним досвідом багатьох країн. Співробітництво з МВФ з огляду на стабілізацію макроекономічної ситуації базуватиметься в подальшому на проведенні консультацій при формуванні макроекономічної політики держави, узгодженні її основних параметрів з тенденціями та прогнозами розвитку світової кон'юнктури, з динамікою і напрямками світових фінансових та інвестиційних потоків, має бути продовжена координація у сфері валютної політики. Важливу роль у співробітництві відіграватиме залучення технічної допомоги для забезпечення дотримання рекомендацій, розроблених у рамках програми оцінки фінансового сектору, бюджетно-податкової прозорості, таргетування інфляції, управління валютними ризиками, банківського нагляду, запобігання фінансовим правопорушенням тощо.

Я. А. Савченко,
спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

На етапі активного обговорення питань інтеграції України до Європи, чільне місце посідає стратегія реформування і вдосконалення податкової системи нашої держави, яка за роки незалежності за своїм складом і структурою хоч і подібна до податкових систем розвинутих європейських країн, але вона не стала інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяла зростанню економічної активності суб'єктів господарювання та носила переважно фіскальний характер.

Чинна податкова система в цілому сформувалася ще на старті трансформаційного процесу. Вона багато в чому копіювала системи оподаткування країн з розвинутою економікою, належно не

враховувала особливості перехідного етапу національної економіки, необхідність здійснення системних заходів щодо створення умов для сталого економічного зростання.

Постійні зміни та доповнення податкового законодавства України призводять до недоодержання прогнозованих показників виробничо-господарської діяльності підприємств та її досягнення кінцевого результату — прибутку, рентабельності, окупності капіталовкладень та ін.

Зміни у податково-бюджетній сфері відіграють ключову роль у макроекономічній політиці, тому що безпосередньо впливають на перерозподіл доходу в усіх сферах економіки, сукупного використання ресурсів та сукупного попиту, і саме тому потребують чіткої розробки і послідовної реалізації.

Бюджет держави завжди є компромісом між основними соціально-економічними групами в країні. Це компроміс між загальнодержавними і приватними інтересами громадян з приводу оподаткування доходів і власності, між центром і регіонами — з приводу розподілу податків і субсидій, між інтересами окремих галузей і фірм — стосовно державних замовлень.

Тому, розробляючи стратегію реформування податкової системи України, слід враховувати такі чинники, як рівень розвитку державних інститутів, якість економічної політики країни і бюрократичного апарату, ефективність державного регулювання, накопичення та розповсюдження знань, нагромадження людського капіталу. Це надасть можливість розробити орієнтовану на економічне зростання податково-бюджетну політику, де помірні податки поєднуються з ефективними видатками, що передбачають спрямування податкових надходжень у сфери, від яких залежить довгострокове економічне зростання.

Серед основних інновацій, конче необхідних у податковій сфері, слід виділити наступні:

- врегулювання податкового навантаження з урахуванням досвіду провідних європейських країн та особливостей національної економіки;

- удосконалення інституційного середовища оподаткування, сприятливого для реалізації принципу рівності всіх платників перед законом, відповідального ставлення останніх до виконання своїх податкових зобов'язань;

- підвищення регулюючого потенціалу системи оподаткування на основі запровадження інноваційно-інвестиційних преференцій;

— підвищення фіскальної ефективності податків за рахунок розширення податкової бази, покращення адміністрування, зменшення масштабів ухилення від сплати податків, формування доходів бюджетів усіх рівнів на основі проведення збалансованої бюджетної політики;

— зближення податкового та бухгалтерського обліку;

— автоматизація процесів оподаткування із застосуванням сучасних технологій.

Втілення в економічний простір держави перерахованих пропозицій реформування податкової системи України надасть можливість у майбутньому, на нашу думку, посісти гідне місце в сучасному глобалізованому світі.

В. В. Глухов,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ МІСТА КИЄВА

Ринок житлового будівництва м. Києва в наш час складає 7,6 млн м², з них 6,4 млн м² за приватні кошти, а 0,6 млн м² фінансуються державою. В УРСР у середньому в 80-х роках за рік здавали 19,5 млн м² в рік, 10,6 млн м² за кошти держави, 4,4 млн м² за кошти приватних осіб.

В будівельному комплексі зайнято 4,4 % населення України, а в Росії 7,8 %. Питома вага капітальних вкладень у житлове будівництво держави в середньому за останні роки складає 14,6 %, доля м. Києва складає 35 %. На 1 тис. населення в Україні будують у середньому 1,5 квартир в рік, на противагу в Іспанії це — 11,3, в Ірландії — 17,4, у Франції — 5,6, у Великобританії — 3,2. На кожную вкладену гривню будівельна галузь додає 2—3 грн до ВВП. На кожне додаткове робоче місце в суміжних галузях створюється 4—5 місць.

Будівництво — перспективний напрям розвитку економіки. Проте є проблеми, пов'язані з відсутністю механізмів залучення коштів під будівництво соціального житла та житла для малозабезпечених. За даних умов житло не по кишені середньому класу суспільства. Не затверджені проекти розвитку соціальної сфери та інфраструктури.

Вчені вбачають проблему в побудові вертикалі влади в Києві, узурпацію влади мером та відсутності дієвих важелів впливу громади на політику міста. Кризові точки містобудування: інженерна, транспортна та соціальна інфраструктура, хаотична забудова центру, неефективне використання земельних ресурсів також не вирішуються.

Позитивним зрушенням є прийняття в 2002 р. Київською міською радою рішення «Про затвердження плану розвитку Києва і проекту планування його приміської зони на період до 2020 року». Це рішення принаймні в загальних рисах окреслило шляхи та масштаби розвитку міста. Також команда мера дедалі частіше декларує впровадження соціальних проектів і частково виконує програму забезпечення малозабезпечених сімей житлом. В Україні є законодавча база, що послугує фундаментом для створення законодавства в галузі фінансування житлового будівництва.

Спираючись на досвід ефективного застосування фінансування будівництва та архітектури великих міст ЄС та США пропоную:

1. Стимулювання діяльності універсальних банків у галузі фінансування громадян на будівництво житла, створення іпотечних банків, кредитних союзів, будівельних спілок, як Building societies у Великобританії, позиково-ощадних асоціацій, як Savings and Loans у США, будівельно-ощадних кас, як Bausparkasse в Німеччині, створення державного страхового агентства з покриття ризиків кредитора (ФНА в США), створення механізму рефінансування іпотечних кредитів, створення механізму випуску іпотечних облігацій, чи удосконалення ФФБ та заміну механізму емісії будівельних організацій, як занадто ризикованого, проведення політики щодо зниження ставок по іпотеці, збільшення обсягів будівництва в 2—3 рази протягом 3—4 років, щоб забезпечити доступ до житла середнього класу населення.

2. Замінити старий механізм прямого бюджетного фінансування соціального житла на комплекс державних кредитів під будівництво житла, податкових пільг забудовникам, впровадження досвіду ХК «Київміськбуд» у цій сфері, залучення кредитів міжнародних інститутів під соціальне житлове будівництво (Європейський Інвестиційний Банк, Рада Європейського Банку Розвитку та фінансових ринків фінансують такі програми в Польщі), запровадження цільових житлових субсидій для надання можливості малозабезпеченим верствам населення придбавати житло.

3. Створення механізму реконструкції житла, оренди соціального житла, субсидій на оренду житла, будівництво муніципального житла для надання в оренду для самих бідних верств населення.

Ці системи довели свою ефективність у розвинених країнах і сприяють покращенню ситуації в країнах, що розвиваються. Залучення такого досвіду дає надію на розв'язання проблем фінансування будівництва і архітектури як у місті Києві, так і в цілому по Україні.

Ю. В. Бовсуновська,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ОСВІТИ

Освіта є важливим елементом досягнення високих темпів економічного зростання й добробуту суспільства. Оскільки, головним джерелом фінансування освіти є бюджетні кошти, то необхідний контроль їхнього цільового та ефективного використання. У цьому дослідженні використаємо результати роботи відділу контролю у сфері освіти Контрольно-ревізійного управління м. Києва.

Цей відділ у 2007 р. провів 31 контрольний захід, що порівняно з 2006 р. на 6 заходів менше. Однак тенденція виявлених правопорушень має протилежний характер: у 2007 р. їхня сума була в 2 рази більша, ніж у 2006 році. Особливою масовістю відзначилися порушення в операціях з комунальними бюджетними ресурсами: якщо в 2006 р. сума грошових коштів виявлених порушень, склала 2626,25 тис. грн, то в 2007 р. — 10793,61 тис. грн. Тоді як порушень із загальнодержавними ресурсами зафіксовано такі показники: в 2006 р. — 11665,28 тис. грн, а в 2007 р. — 16636,99 тис. грн. Зважаючи на значне збільшення сум, по яким відбулися порушення, не можна однозначно стверджувати про ефективну контрольну роботу відділу. Даний відділ зобов'язаний не лише проводити перевірки, а й здійснювати заходи стимулювання щодо усунення виявлених порушень. Тому слід проаналізувати стан усунення виявлених порушень. Зважаючи на відносні показники усунення порушень, позитивна ситуація спостерігається у 2007 р., оскільки фінансові порушення були усунуті на 97,2 %, що набагато більше, ніж у 2006 р. — на 60,7 %. Найефективніше усу-

нення фінансових порушень протягом двох років спостерігається щодо комунальних ресурсів.

Слід відзначити, що при перевірці бюджетних освітніх установ зустрічаються такі типові фінансові порушення: завищення кредиторської заборгованості та зобов'язань перед фізичними особами; взяття до сплати зобов'язань на суми, що перевищують виділені бюджетні асигнування; заниження в обліку вартості активів, суми завищення потреби в бюджетних коштах, яку не профінансовано. Переважно такі порушення зумовлені частою зміною законодавства, недосконалим знанням бухгалтерського обліку та неакуратне його ведення бухгалтерами відповідних установ.

Існує також проблема відсутності системності в державному фінансовому контролі. Нині фінансовий контроль з боку органів ДКРС носить каральний і виховний характер, але не має превентивного характеру, чим і пояснюється зростання сум виявлених збитків і фінансових порушень в цілому.

Низьким залишається рівень аналітичної роботи в контрольно-ревізійній службі, внаслідок чого не повністю визначаються причини порушень і, відповідно, не вживаються заходи з їхнього усунення. Серйозною перешкодою для здійснення аналізу матеріалів ревізій та перевірок є відсутність єдиної методологічної бази.

У зв'язку з економією бюджетних коштів спостерігається неуккомплектованість ревізійного апарату та відділу контролю у сфері освіти, зокрема неналежне матеріальне стимулювання працівників ДКРС, що призводить до надмірного перевантаження контролерів-ревізорів, підвищення плінності кадрів.

Одним із напрямів удосконалення фінансового контролю є підвищення дієвості поточного контролю з боку органів казначейства в координації з органами виконавчої влади та державної податкової адміністрації. Доцільно було б залучати органи ДКРС до здійснення попереднього контролю на стадії складання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ. Потрібно розробити обґрунтовану методологію аналізу матеріалів ревізій та перевірок за останні 2—3 роки, яка б дала змогу працівникам ДКРС визначати основні причини порушень та запобігати їм у майбутньому.

Вдосконаленню державного фінансового контролю також сприятимуть: розвиток законодавчої і методологічної бази; поліпшення кадрового забезпечення; покращення матеріально-технічного і фінансового забезпечення.

Г. М. Яренко,
*спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ВПЛИВ ПОДАТКІВ НА БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩЕ: ЗАРУБІЖНА ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Світова практика доводить, що рівень ділової активності в країнах з ринковою економікою значною мірою залежить від податкової політики. Експерти аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers на замовлення Світового Банку провели дослідження перспектив розвитку ділової активності в країнах світу, відвівши ключову роль у впливі на інвестиційну діяльність саме податкової політики¹.

178 країн були проаналізовані у розрізі таких показників, як: 1) кількість платежів за рік по сплаті податків та обов'язкових зборів, 2) кількість годин, необхідних для ведення податкового обліку та складання і подання податкової звітності, 3) питома вага податків та зборів у доходах підприємств (податкова квота). Найсприятливіші для бізнесу податкові режими існують у таких країнах: за першим показником — Швеція (два платежі за рік); за другим показником — Люксембург (часові витрати бізнесу на податки — 58 годин); за третім показником — Латвія (податкова квота становила 32,6 %). По Україні ці показники відповідно склали: 99 платежів, 2085 годин та 57,3 %.

Висновки багатьох експертів підтверджують, що в Україні для створення сприятливого бізнес-середовища необхідно удосконалювати систему управління податками. За даними Центру соціально-економічних досліджень, організованого Гарвардським Інститутом міжнародного розвитку в Україні, питома вага податків у ВВП відповідає рівню, характерному для розвинених країн Європи (більше 40 %), але якість управління податками потребує суттєвого удосконалення².

Базуючись на практиці країн з розвинутою ринковою економікою, в Україні необхідно врахувати наступний досвід з удосконалення системи управління податками у контексті поліпшення її бізнес-середовища:

¹ «Doing Business — 2008», World Bank Group.

² Офіційний сайт CASE-Україна: www.case-ukraine.kiev.ua

по-перше, збільшити залежність між кількістю сплачених податків та зворотнім потоком суспільних послуг. У скандинавських країнах, де питома вага податків є однією з найбільших у світі, але при цьому спостерігається чітка залежність між сплаченими податками та зворотним потоком суспільних послуг, має місце низький рівень корумпованості економіки і обсяг тіньової економіки оцінюється як один з найнижчих у Європі¹;

по-друге, запровадження електронної системи податкової звітності. Це дасть можливість підвищити ефективність управління податками, підвищить якість та оперативність податкового контролю, мінімізує вплив людського фактору (у тому числі можливість корупції), сприятиме економії суспільних витрат (часу, людських та грошових ресурсів)²;

по-третє, удосконалення організаційної структури податкових органів. Тобто перехід від структури, побудованої за принципом «за видами податків» до такої, що представляє функціональну модель (Канада, Угорщина, Нідерланди), або модель «за видами платників» (Франція, США), або змішаної, що поєднує попередні дві моделі (Німеччина, Фінляндія, ПАР)³;

по-четверте, перехід від масових перевірок платників податків до перевірки тих, що належать до категорії платників з високим ризиком несплати податків. Впровадження в систему управління податками техніки ризик-менеджменту;

по-п'яте, підвищення якості юридичної техніки при формулюванні податкових норм, зокрема створення консультативно-дорадчого органу;

по-шосте, створення доступної бази судових рішень з податкових спорів.

О. С. Скрипник,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

¹ *Schneider F., Enste D. Shadow Economies Around the World: Size, Causes, and Consequences. — IMF Working Paper. — 2000. — WP/00/26. — 56 p; OECD Revenue Statistics 1965—2000.— Paris: OECD, 2001. — 308 p.*

² Ці заходи передбачені Угодою між Україною та МБПП про «Модернізація державної податкової служби України» від 4.09.2003 р.

³ *Tax Administration in OECD and Selected Non-OECD Countries: Comparative Information Series (2006). OECD, СТА. — P. 30.*

Податок на додану вартість є предметом широких дискусій щодо доцільності його застосування та наслідків справляння для економічного розвитку і бюджету країни. Основною проблемою діючої системи стягнення ПДВ є бюджетне відшкодування.

Виплата бюджетного відшкодування практикується більшістю країн, які застосовують цей податок. Однак в Україні він викликає багато нарікань як з боку державних органів, так і з боку підприємств. Проблемаю для держави є те, що суми відшкодування бувають досить великими, через що обсяги заборгованості з бюджетного відшкодування щорічно зростають, а отже держава нагромаджує заборгованість.

Питання відшкодування ПДВ в Україні досліджували такі науковці, як А. М. Соколовська, А. І. Крисоватий, С. І. Юрій, М. А. Науменко, Ф. О. Ярошенко, І. А. Золотько, О. М. Тимченко, А. В. Пислиця.

На формування державного бюджету впливає сума податкових надходжень з податку на додану вартість, яка використовується в першу чергу для бюджетного відшкодування. Після відшкодування з бюджету залишаються податкові надходження з ПДВ. У 2003 р. вони склали 12,6 млрд грн, у 2004 р. — 16,7 млрд грн, у 2005 — 33,8 млрд грн, у 2006 — 47,5 млрд грн та у 2007 — 47,4 млрд грн, що свідчить про зростання ПДВ у бюджеті майже в чотири рази у 2007 році в порівнянні з 2003 роком.

Законом «Про податок на додану вартість» передбачено два шляхи отримання бюджетного відшкодування:

- зарахування належної платнику повної суми бюджетного відшкодування у зменшення податкових зобов'язань з цього податку в наступних звітних періодах;

- повернення повної суми бюджетного відшкодування на рахунок платника.

При зарахуванні платнику податків суми бюджетного відшкодування простежуються порушення з боку суб'єктів підприємницької діяльності, які безпідставно декларують у податковій звітності суми відшкодування ПДВ з державного бюджету.

При поверненні суми бюджетного відшкодування на рахунок платника податків державою, виникає проблема своєчасності виплати сум відшкодування, через що у підприємства може виявитися недостатньо оборотних коштів для ефективного функціонування та виконання своїх зобов'язань. Станом на 1 серпня 2007 р. державою було не відшкодовано з бюджету сум податку на додану вартість у розмірі 8,1 млрд грн.

Останніми роками ситуація з виплатою відшкодування ПДВ з бюджету значно покращилася. Як свідчать дані податкових органів, у 2007 році було заявлено до відшкодування близько 24 млрд грн, з них відшкодовано 17,5 млрд грн, що складає 75 % від відшкодованих сум з бюджету, у 2006 р. було заявлено 25 млрд грн, з них відшкодовано 15 млрд грн, а у 2005 р. відповідно 21 млрд грн і 13 млрд грн, що становило близько 60 % (у 2005—2006 рр.) відшкодованих сум з бюджету, а у 2003—2004 рр. близько 40 %.

Крім того, повернення суми бюджетного відшкодування на рахунок платників податків призводить до криміналізації органів податкової служби та державного казначейства. Як свідчать перевірки прокуратури, у абсолютній більшості справ, порушених за фактами махінацій з ПДВ, так чи інакше фігурують співробітники ДПА. Для того, щоб отримати бюджетне відшкодування підприємство повинно надати «відкат» певним посадовим особам, що є неприйнятним для тих підприємств, які працюють не порушуючи чинного законодавства. Наприклад, відшкодування на поточний рахунок складає від 30 % до 50 % від замовлених до відшкодування сум ПДВ.

Для вдосконалення механізму бюджетного відшкодування ПДВ ми пропонуємо наступні заходи:

- для операцій з вивезення (експорту) за межі митної території України замість нульової ставки ПДВ, яка передбачає повне відшкодування податку на додану вартість з бюджету, запропонувати звільнення від оподаткування ПДВ;

- для внутрішніх операцій — скасувати бюджетне відшкодування. У випадку, коли податковий кредит буде перевищувати податкові зобов'язання звітного періоду, то така сума має зараховуватися в рахунок майбутніх платежів з ПДВ.

Таким чином, звільнення від оподаткування експортних операцій та скасування бюджетного відшкодування призведе до реалізації фіскальної функції ПДВ щодо наповнення податкових надходжень у бюджеті та скорочення корумпованості у органах ДПС і державного казначейства.

Необхідно зазначити, що в умовах інтеграції України в ЄС, скасування бюджетного відшкодування цілком вписується в норми 6 Директиви ЄЕС, де передбачається, що при перевищенні сум податкового кредиту над податковими зобов'язаннями можна здійснювати відшкодування або переносити різницю на наступні періоди.

Є. В. Афоніна,
спеціальність «Фінанси», 5 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

РОЗВИТОК ПОСЛУГ З АНДЕРРАЙТИНГУ НА РИНКУ КОРПОРАТИВНИХ ОБЛІГАЦІЙ В УКРАЇНІ

Українські компанії поступово приходять до форм фінансування, інших, ніж звичайне кредитування. Однією з таких форм є випуск корпоративних облігацій. Починаючи з 2002—2003 рр. на ринку корпоративних облігацій спостерігаються значні позитивні зрушення, кількість гравців на ринку та здійснених емісій щороку зростає.

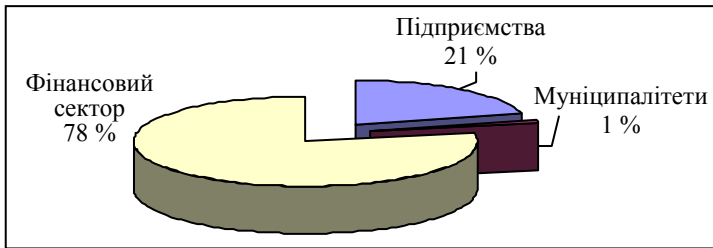

Рис.1. Структура пропозиції на первинному ринку облігацій за емітентами у 2007 р.

Компанії можуть здійснювати випуск облігацій самостійно або звертатися до андеррайтерів, які, по суті, є «менеджерами випусків». Андеррайтинг — розміщення (підписка, продаж) цінних паперів торговцем цінними паперами за дорученням, від імені та за рахунок емітента. Види андеррайтингу:

- твердий (може бути повним або частковим), коли андеррайтер зобов'язується здійснити викуп усіх або визначеної частини нерозміщених цінних паперів;

- «best efforts» — на основі «найкращих зусиль» — андеррайтер зобов'язується докласти максимум зусиль при розміщенні емісії.

Андеррайтинг здійснюється при первинному розміщенні цінних паперів, але, враховуючи специфіку українського ринку облігацій, не завжди призводить до виходу цінних паперів на вторинний ринок. Досить часто, надаючи послуги андеррайтингу, інвестиційні банки залишають цінні папери в своєму власному портфелі, особливо якщо мова йде про облігації великих, відомих

та надійних компаній. Такий інтерес можна пояснити двома основними причинами:

1) такі облігації є привабливим об'єктом інвестування завдяки надійності та гарантованій доходності;

2) банки отримують доступ до тих великих компаній, яких вони не кредитують, оскільки ці компанії вже є клієнтами інших банків.

Найбільшими андеррайтерами в Україні виступають: ING Банк Україна, Укрсіббанк, Укрсоцбанк, Райффайзен Банк Аваль, Альфа-Банк Україна, Перший український міжнародний банк (ПУМБ), Ренесанс-Капітал.

Проблемні аспекти:

1) питання проведення андеррайтингу на ринку цінних паперів, зокрема, корпоративних облігацій, майже ніде не висвітлювалися, таким чином, існує «дефіцит інформації»;

2) немає загальноприйнятих стандартів чи методик здійснення андеррайтингу корпоративних облігацій;

3) на даний момент послуги з андеррайтингу емісій корпоративних облігацій не користуються значним попитом виходячи з таких факторів:

— значна частка емісій облігацій нефінансових компаній не розрахована на залучення фінансових ресурсів від невизначеного кола осіб;

— структури ринку: найбільшими емітентами та володарями найкращих цінних паперів виступають великі банки, які самі і є андеррайтерами. Частка корпоративних емітентів — нефінансових компаній на ринку облігацій за результатами 2007 року є надзвичайно малою;

4) механізм оподаткування операцій андеррайтингу податком на прибуток підприємств у андеррайтера не визначений у законодавстві чітко.

Саме андеррайтер як професійний учасник ринку здатний як найкраще розмістити облігації, визначити саме ту ставку доходності облігацій, яка не буде високою для емітента та влаштує ринок. Для вдалої організації розміщення облігацій потрібно додати багато часу та зусиль, наявність кваліфікованих фахівців, доступ до ринку. Для емітента набагато дешевше може бути звернутися до андеррайтера за повним комплексом послуг, аніж створювати та утримувати спеціальний підрозділ. Тому з розвитком ринку корпоративних облігацій в Україні андеррайтинг стає все більш перспективною послугою.

*В. А. Саленко, Н. В. Юзьків,
спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗВИТКУ РИНКУ ПОХІДНИХ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ

Перехід економіки України до ринкових засад господарювання викликав серйозні зміни фінансової системи. Важливим завданням фінансового менеджменту на даному етапі є використання похідних інструментів фондового ринку для хеджування ризиків операцій підприємства, а для держави — сприяти покращенню інвестиційного клімату.

Похідні фінансові інструменти (деривативи) найтіснішим чином пов'язані зі станом ринку цінних паперів та рухом цін на них. Деривативи корисні з погляду управління ризиком. Вони інформують суб'єктів ринку і все суспільство про реальну вартість активів, а також напрямки майбутнього розвитку економіки. Ці та інші фактори вплинули на динамічний розвиток ринку похідних фінансових інструментів майже у всьому світі.

Питаннями ринку деривативів займалися Б. Вільямс, Дж. Сорос, С. Бенінг, В. Черкасов, Е. Німба, А. Гропеллі та інші відомі зарубіжні економісти. В Україні дослідженням фінансових ринків та розробкою необхідних заходів, щодо створення ринку деривативів займаються О. Береславська, І. Бланк, О. Кузьмін, Т. Лемішевська, Б. Луців, В. Міщенко, О. Мозговий, С. Науменков, Л. Примостка, О. Сохацька.

Попри наявність окремих досліджень проблем функціонування строкових ринків в Україні, тема похідних цінних паперів у вітчизняній науковій літературі відображена недостатньо.

В Україні ринок фінансових ф'ючерсів, опціонів, форвардів та інших деривативів недостатньо розвинутий. Законодавча база цих інструментів фондового ринку наразі знаходиться лише в стадії формування.

В основному, весь обіг фінансових похідних цінних паперів в Україні здійснюється на позабіржовому ринку. Також розвиток похідних фінансових інструментів затриманий не лише відсутністю розвиненого фондового ринку та законодавства, а й недостатньою психологічною підготовленістю суб'єктів підприємницько-

го господарювання до виконання операцій з деривативами та незацікавленістю банків виступати в ролі посередників.

У 2006 році в Україні ДКЦПФР зареєстровано випусків опціонів на суму 16,68 млн грн. Порівняно з 2005 роком обсяг зареєстрованих випусків опціонів зменшився на 143,87 млн грн. За станом на 31.12.2006 р. Комісією зареєстровано 46 специфікацій ф'ючерсних контрактів: 16 — в аграрному секторі; 22 — у валютному секторі; 8 — у паливно-енергетичному секторі. Це свідчить про те, що ринок має малий масштаб і знаходиться в зародковому стані.

Для активізації ринку похідних фінансових інструментів необхідно крім подолання вищеперелічених перешкод:

- вдосконалювати систему обліку операцій з деривативами;
- розроблювати теоретичні рекомендації щодо механізму використання деривативів у діяльності підприємств;
- створювати нову генерацію фахівців, які матимуть достатній рівень знань з операцій з деривативами;
- використовувати переваги американської моделі іпотечної системи в Україні;
- застосовувати банками схеми іпотечних деривативів з метою одержання ефективного механізму рефінансування.

О. В. Петелько,

спеціальність «Фінанси», 5 курс,

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

ПРОГРАМНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Сучасний етап соціально-економічного розвитку держави вимагає поглибленого розуміння ролі бюджету в економічній системі держави, поліпшення прозорості та зрозумілості бюджету для громадськості, підвищення якості надання державних послуг та ефективності використання коштів бюджету. З цією метою з 2002 року в Україні запроваджено програмно-цільовий підхід до складання і виконання бюджету. Це передбачає, що будь-які бюджетні видатки мають здійснюватись на цілі, що відповідають середньо-або довгостроковій стратегії розвитку. Те ж саме стосується і фінансування окремих цілей і напрямків розвитку Міністерства з надзвичайних ситуацій (далі — МНС). За цим методом МНС розробило ряд програм, за якими кілька років поспіль відбуваєть-

ся фінансування програм з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та попередження їх виникнення.

Надзвичайні ситуації є специфічною категорією, оскільки носять імовірнісний характер. Це пов'язано з тим, що заздалегідь їх передбачити неможливо. Тому і точно розрахувати необхідний обсяг фінансування для їх усунення доволі складно.

Серед найбільших програм цивільного захисту слід виділити програму щодо забезпечення заходів у сфері цивільного захисту. Всього додаткова потреба на 2006 рік за кодом програмної класифікації видатків державного бюджету (КПКВ) 3 201 280 на поточні видатки становила 1 259 453,3 тис. гривень.

У 2007 році для доведення фактичної чисельності осіб рядового і начальницького складу оперативно-рятувальної служби до штатної чисельності необхідно укомплектувати 4524 посади, що потребувало додаткових видатків на грошове забезпечення у сумі 100,0 млн грн.

Слід зазначити, що на одному людському потенціалі виконувати завдання, покладені на МНС, неможливо. Для ефективного вирішення завдань потрібне відповідне матеріально-технічне оснащення. Сьогодні на озброєнні МНС знаходиться 10547 одиниць техніки, з яких понад 80 % складають зразки з термінами експлуатації від 15 до 45 років. Близько 85 % технічного парку потребує середнього і капітального ремонтів або списання.

Для забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій вкрай необхідне збільшення обсягів видатків за спеціальними програмами на матеріально-технічне оснащення підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту сучасними видами інженерної, спеціальної пожежної, авіаційної, автомобільної техніки та мобільними аварійно-рятувальним обладнанням.

Вкрай важливим напрямком є розвиток системи зв'язку, оповіщення та інформатизації МНС — КПКВ 3201470 «Реалізація комплексної програми розвитку системи зв'язку, оповіщення та інформатизації МНС України». Загальна потреба на створення Служби на 2006 рік складала 503,3 млн грн, а додаткова потреба на 2006 рік становила — 231,4 млн грн. Для порівняння на 2007 рік проектом бюджету передбачено 9,8 млн грн, додаткова потреба становила — 35 млн гривень — у 2007 році велась робота по підтримці у належному стані даної служби і її фінансуванні.

Однією з проблем МНС України, яка потребує негайного вирішення, є забезпечення введення у дію бази зберігання страхового

фонду документації (КПКВ 3203020). Для створення страхового фонду документації було передбачено видатки у проекті державного бюджету на 2006 рік у сумі 9644,5 тис. грн та 13305,4 тис. грн для забезпечення сучасним обладнанням трьох (із десяти) бюджетних установ державної системи страхового фонду документації та проведення капітальних ремонтів їх будівель. На 2007 рік необхідна додаткова потреба визначена у сумі 8,8 млн гривень.

К. О. Драніко,
спеціальність «Фінанси», 4 курс,
Харківський національний економічний університет

АНАЛІЗ ТА ВИБІР ПРІОРИТЕТНИХ МУНІЦИПАЛЬНИХ ОБЛІГАЦІЙНИХ ПОЗИК

Сучасний розвиток економіки України актуалізує питання посилення ролі органів місцевого самоврядування та зміцнення їх фінансового забезпечення для розвитку територій, відтворення інфраструктури регіонів та міст.

Подолати проблему зростання поточних витрат за відсутності інвестицій і проблему відсутності інвестицій, зважаючи на постійне зростання поточних витрат, можна тільки, поставивши у відповідність інвестиційні витрати та доходи. Одним зі способів вирішення цього питання є використання регіональних та муніципальних облігаційних запозичень.

Інформаційна база для визначення привабливості облігацій для інвестора є порівняння облігаційних позик у п'яти містах: Одеса, Комсомольськ, Вінниця, Черкаси, Івано-Франківськ (табл. 1).

Таблиця 1

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІГАЦІЙНИХ ПОЗИК В МІСТАХ

Ознаки випуску облігацій		Одеса	Комсомольськ	Вінниця	Черкаси	Івано-Франківськ
Вартість	5000000—5500000				+(5000000)	+(5500000)
	До 10000000		+(8000000)			
	10000000—20000000			+(20000000)		
	Більше 100000000	+(150000000)				

Серії	A	+	+	+	+	+
	B	+		+		
	C	+		+		
Кіль- кість	До 100				+(50)	
	100—10000		+(8000)			+(5500)
	10000—20000			+(20000)		
	Більше 100000	+(150000)				
Номіна- льна вар- тість	1000	+	+	+		+
	100000				+	
Забез- печення	Майно		+	+	+	+
	Не має	+				
Мета	Капітальний ремонт житло- вого фонду	+				
	Будівництво житла	+	+			
	Ремонт доріг	+		+		
	Погашення муніципальної позики	+				
	Енергозбере- ження на кому- нальних підпри- ємствах		+		+	
	Розвиток інфра- структури		+			+

Завданням дослідження є побудова механізму визначення інвестиційної привабливості облігацій. Для цього сформовано критерії оцінювання позик та на основі методу Т. Сааті було побудовано ієрархічну модель вибору муніципальних позик з найвигіднішими умовами з урахуванням альтернативних варіантів.

У результаті розрахунків одержано пріоритетність муніципальних позик розглянутих міст, які були ранжовані за рівнем інвестиційної привабливості (табл.2).

Таблиця 2

РАНЖУВАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ ПОЗИК ЗА КРИТЕРІЯМИ ВИБОРУ

Муніципальні позики в містах	Критерії вибору				Поділ на групи
	Мотивація випуску	Якість життя	Надійність в отриманні дивідендів	Рівень переваги	
Одеса	0,100095	0,088661	0,112122	0,495038	Лідер
Комсомольськ	0,022324	0,016513	0,01696	0,101773	II група
Вінниця	0,040007	0,026928	0,05914	0,209522	
Черкаси	0,011652	0,03633	0,01701	0,083539	III група
Івано-Франківськ	0,019094	0,016296	0,014022	0,083257	

Як видно з табл. 2, ранжируванням поділено міста на 3 групи: лідер — м. Одеса, II група — Комсомольськ і Вінниця, III група — Черкаси і Івано-Франківськ.

Висновок: всі муніципальні облігаційні позики є однорідними, спрямовані на оптимізацію соціально-економічного розвитку, але мають відмінності у інвестиційній привабливості, яка була оцінена автором, і, зважаючи на лідерство м. Одеси, міським радам бажано врахувати їх позитивний досвід.

ЗМІСТ

Вступне слово ректора університету, доктора економічних наук, професора А. Ф. Павленка.	3
--	---

Тези доповідей учасників конференції

<i>Рудницька А. С.</i>	Напрями удосконалення системи прямого оподаткування в Україні.	5
<i>Бесараб О. В.</i>	Проблеми впровадження в Україні програмно-цільового методу складання та виконання бюджетів.	7
<i>Захаров Г. Г.</i>	Аналіз взаємозв'язку реального та фінансового секторів економіки України	9
<i>Бабенко Ю. А.</i>	Стратегічні напрямки фінансової політики України	11
<i>Котенко Т. Ю.</i>	Корпоративні облігації в Україні у контексті сталого економічного зростання . . .	13
<i>Вержанський А. М.</i>	Проблеми та перспективи розвитку фандрейзингу в Україні як альтернативного джерела фінансування місцевих цільових програм	14
<i>Чухно О. В.</i>	Житлове кредитування: західний досвід та можливості його застосування в Україні . .	16
<i>Биков Д. Я.</i>	Реформування пенсійної системи України: фінансовий аспект.	18
<i>Ворона Г. Г.</i>	Роль первинних публічних пропозицій акцій (ІРО) на вітчизняному фондовому ринку . .	20
<i>Говорова В. А.</i>	Платежный баланс Украины	22
<i>Анциферова В. В.</i>	Аспекты налоговой политики ТНК в Украине	24
<i>Сінгаєвський І. П.</i>	Стратегія управління державним боргом у контексті фінансової політики України . .	25
<i>Бондарюк Е. А.</i>	Оценка возможности монетарного стимулирования сбалансированного экономического роста	26
<i>Данилюк Р. Л.</i>	Проблеми погашення державного боргу України	28

<i>Односумова В. В.</i>	Удосконалення справляння податку на додану вартість для покращення інвестиційного клімату	30
<i>Птицин А. І.</i>	Визначення аспектів покращення конкурентоспроможності малого підприємництва країни	32
<i>Птицин Д. І.</i>	Проблема іноземного інвестування у сучасному розвитку держави	34
<i>Шпіньова Д. М.</i>	Розвиток освіти як один із пріоритетів соціально-економічного розвитку держави	36
<i>Голей В. П.</i>	Роль кредиту в розвитку національної економіки	38
<i>Лазоряк М. І.</i>	Вплив податкової політики на залучення іноземних інвестицій в економіку України	39
<i>Рябошапка Б. В.</i>	Інноваційний розвиток регіонів як складова побудови фінансової стратегії України	42
<i>Бескорса О. А.</i>	Податкова реформа — шлях до залучення нових інвестицій	43
<i>Чурюмов В. В.</i>	Податок на прибуток та його вплив на інвестиційну активність підприємства	45
<i>Блискавка Т. В.</i>	Основні концепції оптимізації пропорцій бюджетного і приватного фінансування вищої освіти в Україні.	47
<i>Солоднюк А. В.</i>	Податок на нерухомість як фактор впливу на інвестиційні процеси і розвиток соціально-економічної системи України	49
<i>Подколзін В. А.</i>	Тарифна політика місцевих органів влади	51
<i>Криворучко В. О.</i>	Формування привабливого інвестиційного клімату міста Києва	53
<i>Коваленко К. С.</i>	Модель декомпозиції часового ряду при прогнозуванні рентабельності підприємства	56
<i>Коблюк Н. І.</i>	Державний фінансовий контроль діяльності суб'єктів господарювання: проблеми та напрямки оптимізації	59
<i>Іщенко Т. В.</i>	Інвестиційна політика в контексті стимулювання економічного зростання в Україні	60
<i>Челах О. О.</i>	Вплив системи податкового регулювання на конкурентоспроможність вітчизняної	

	економіки	63
<i>Беляєва Н. В.</i>	Екологічна податкова реформа як шлях до розвитку економіки	65
<i>Стеблинская С.</i>	Рейдерство как фактор экономической нестабильности.	66
<i>Камолікова Я. В.</i>	Прогнозування валютного курсу для забезпечення фінансової політики сталого зростання	68
<i>Базавлук А. В.</i>	Іпотека як один із фінансових інструментів забезпечення економічного зростання	70
<i>Завора О. А.</i>	Операції на відкритому ринку як інструмент державного регулювання економіки	73
<i>Крадажан Л. С.</i>	Налоговое стимулирование инвестиций физических лиц в акции.	75
<i>Мащенко Г. В.</i>	Фінансування екологічних програм міжнародними фінансовими організаціями . . .	77
<i>Володькін К. С.</i>	Співробітництво Україні з МВФ: проблеми та перспективи	79
<i>Савченко Я. А.</i>	Реформування податкової системи в умовах інноваційної моделі розвитку України . . .	81
<i>Глухов В. В.</i>	Фінансування будівництва та архітектури міста Києва	83
<i>Бовсуновська Ю. В.</i>	Державний фінансовий контроль у сфері освіти	85
<i>Яренко Г. М.</i>	Вплив податків на бізнес-середовище: зарубіжна та вітчизняна практика	87
<i>Скрипник О. С.</i>	Напрями вдосконалення бюджетного відшкодування податку на додану вартість	89
<i>Афоніна Є. В.</i>	Розвиток послуг з андеррайтингу на ринку корпоративних облігацій в Україні. . . .	91
<i>Саленко В. А., Юзьків Н. В.</i>	Необхідність розвитку ринку похідних фінансових інструментів у контексті покращення інвестиційного клімату в Україні	93
<i>Петелько О. В.</i>	Програмне фінансування заходів з ліквідації надзвичайних ситуацій	94
<i>Драпіко К. О.</i>	Аналіз та вибір пріоритетних муніципальних облігаційних позик	96

